

Hagvísar Seðlabanka Íslands

Yfirlit um þróun efnahagsmála

Seðlabanki Íslands
September 2003

Yfirlit efnahagsmála

Hækkun vísitölu í september vegna útsöluloka

Vísitala neysluverðs í september hækkaði um 0,7% frá fyrri mánuði, eða ívið meira en greiningardeildir höfðu að meðaltali gert ráð fyrir. Tæplega helming hækkingarinnar má rekja til útsöluloka. Verð á fatnaði hækkaði um tæplega 7%, sem er töluvert meiri hækkingun en á sama tíma í fyrra, þegar verð fatnaðar hækkaði um 4½% í september og tæplega 5% í október. Verðþróun fyrr á árinu gæti bent til þess að um hliðrun árstíðarsveiflu sé að ræða, en einnig gæti veikara gengi krónunnar hafa átt hlut að máli.

Af öðrum hækkingum sem áhrif höfðu á vísitöluna í september má nefna verðhækkun húsnæðis, bensíns og opinberrar þjónustu. Verðhækkun opinberrar þjónustu má rekja til hækkingar á verði heits vatns og menntunar.

Húsnæðisliður vísitölnnar hækkaði um 0,8%, þar af markaðsverð húsnæðis um 1%. Í sama mánuði í fyrra hækkaði húsnæðisliðurinn enn meira. Því dró lítillega úr verðbólguáhrifum hans, en húsnæðiskostnaður hefur hækkað um 10,2% á 12 mánuðum.

Kjarnaverðbólga er lítillega yfir verðbólgu markmiði Seðlabankans. Hún mælist nú 3% að meðtalinni opinberri þjónustu, en 2,7% að henni frátalinni. Þar sem verðhækkingun opinberrar þjónustu undanfarið ár má að miklu leyti rekja til hliðrunar segir síðarnefnda talan e.t.v. meira um undirliggjandi verðbólgu um þessar mundir.

Þjóðhagsreikningar fyrir annan ársfjórðung sýna vaxandi uppsveiflu í þjóðarútgjöldum

Þjóðhagsreikningar fyrir annan fjórðung ársins staðfesta nokkuð kröftugan bata innlendrar eftirspurnar, eins og búist hafði verið við, þótt hagvöxtur hafi verið heldur minni en á fyrsta fjórðungi ársins. Helstu breytingar frá fyrsta ársfjórðungi felast í mun meiri vexti þjóðarútgjalda og umtalsvert neikvæðu framlagi utanríkisviðskipta. Vöxtur einkaneyslu var sérstaklega sterkur. Einkaneysla

mældist 7½% meiri en fyrir ári og hefur vöxturinn aukist jafnt og þétt sl. ár. Fjármunamyndun tók kipp og jókst um 17%, eftir 10% samdrátt ársfjórðunginn á undan. Dræmur útflutningur, sem dróst saman um 6½% frá fyrra ári, hélt hins vegar aftur af hagvexti á öðrum fjórðungi ársins. Hafa ber í huga að nokkur óvissa er í ársfjórðungslegum uppgjörum þjóðhagsreikninga og fyrstu tölur sæta oft nokkurri endurskoðun.

Eldri tölur breytast nú nokkuð í takt við endurskoðað uppgjör fyrir árið 2002. Hið nýja uppgjör fyrir 2002 vikur ekki verulega frá fyrra uppgjöri, nema að því leyti að samneysla virðist hafa aukist töluvert meira en áður var talið, 4% í stað 3,1%.

Viðskiptahallinn 15 ma.kr. á öðrum fjórðungi ársins og rúmlega 5 ma.kr. halli á vöruviðskiptum í júlí

Viðskiptahalli á öðrum fjórðungi ársins var hinn mesti frá fyrsta fjórðungi ársins 2001, eða 15 ma.kr. Meiri halli í einum ársfjórðungi varð aðeins fjórum sinnum í síðustu uppsveiflu. Aukinn viðskiptahalla má rekja til aukins halla á bæði vöru- og þjónustu-jöfnuði, en þáttatekjuhallinn var töluvert minni en á sama tíma í fyrra. Halli á vöruviðskiptum við útlönd í júlí nam 5,1 ma.kr., sem er mesti halli á vöruviðskiptum frá marsmánuði árið 2001. Útflutningur sjávarafurða var dræmur eins og mánuðina á undan og iðnaðarvöruútflutningur var einnig lítill. Mestu máli skipti þó mikill innflutningur fjárfestingarvöru í mánuðinum, sem var u.þ.b. 3 ma.kr. meiri en í sama mánuði í fyrra. Líklegt er að töluverður hluti innflutningsins tengist framkvæmdum við virkjanir.

Aukinn vöxtur útlána til fyrirtækja

Upplýsingar um útlán lánakerfisins í heild liggja fyrir til júníloka og fyrir bankakerfið til ágústloka. Þessar tölur staðfesta greinilega uppsveiflu í útlánum sem hófst sl. vor. Tólf mánaða vöxtur útlána lánakerfisins nam 10½%, eða tæplega 10% ef áhrifum gengis-

breytinga er haldið til hliðar. Snörpust hefur uppsveiflan orðið í útlánum til fyrirtækja. Þau höfðu aukist um 15% á 12 mánuðum, en útlán til heimila um tæplega 7%. Vöxtur útlána til heimila skýrist fyrst og fremst af útlánum Íbúðalánasjóðs og lífeyrissjóða, en útlán þessara aðila jukust u.þ.b. 12%.

Í lok ágúst höfðu útlán innlánsstofnana aukist u.þ.b. um 14½% að gengis- og vísi-töluuppfærslu frátalinni, sem er mesti vöxtur frá marsmánuði árið 2001.

Lítill breyting á framlegð milli fyrri hluta 2002 og 2003

Velta skráðra atvinnufyrirtækja jókst um 2,4% milli fyrri hluta 2002 og 2003 í krónum talið. Rúmlega 60% af veltu þessara fyrirtækja er í útflutningi en þau hafa orðið fyrir tekjurýrnun vegna gengisbreytinga. Ef tekið er tillit til þess má ætla að raunveltuaukningin milli ára hafi numið tæplega 8%. Þegar á heildina er lítið er afkomumyndin ekki eins björt og fyrir ári enda var afkoman þá óvenjugóð. Framlegð breyttist þó lítið á milli ára, en hlutfall hagnaðar eftir skatta af veltu lækkaði, aðallega vegna mun minni gengishagnaðar á erlend lán. Framlegð batnaði hjá iðnaðar-, hugbúnaðar- og samskiptafyrirtækjum, en minnkaði nokkuð í öðrum greinum. Framlegð sjávarútvegsfyrirtækja minnkaði úr 25,6% á sl. ári í 22% á fyrri hluta þessa árs.

Stefnir í svipaða eða heldur lakari afkomu ríkissjóðs á árinu en í fyrra

Afkoma ríkissjóðs fyrstu 8 mánuði ársins var svipuð og á sama tíma í fyrra: Útgjöld voru 18 ma.kr. umfram tekjur, en 16 ma.kr. fyrir ári. Er þá sleppt söluhagnaði sem var 16½ ma.kr. til ágústloka. Lán hafa einungis verið tekin til að grynna á lífeyrisskuldbindingum. Ólíkt fyrra ári var lánsfjár eingöngu aflað innanlands, en erlend lán greidd niður.

Skatttekjur það sem af er ári voru 6% hærra en fyrir ári. Helstu neyslu- og innflutningsskattar skiluðu um 10% meira en í fyrra, sem staðfestir styrk eftirspurnar. Skattar á laun og tekjur virðast heldur veikari en gert var ráð fyrir. Samkvæmt lauslegum framreikningi verða tekjur án eignasölu nálægt eða rétt innan við fjárlagaáætlanir.

Greidd gjöld ríkissjóðs til ágústloka voru 7% hærra en á sama tíma í fyrra og gjöld án vaxta 10% hærra. Útgjöld til heilbrigðismála hafa hækkað um 11% þótt svigrúm samkvæmt fjárlögum sé aðeins 2%. Einnig hafa framlög til atvinnuleysisbóta og barnabóta hækkað umtalsvert. Lauslega áætlað stefna útgjöld 2-4% fram úr fjárlögum. Afkoma ríkissjóðs yrði þá svipuð eða heldur lakari en í fyrra, þegar hún var neikvæð um 16 ma.kr. samkvæmt bráðabirgðauppgjöri, – án söluhagnaðar.

Hafa ber í huga að hér er byggt á greiðslutölum ríkissjóðs, sem eru allfrábrugðnar rekstrargrunnstöllum ríkisreiknings og fjárlaga, en gefa þó yfirleitt svipaða sýn á þróun meginþátta. Í því samhengi er vert að nefna að árið 2002 var 8 ma.kr. halli á ríkissjóði samkvæmt ríkisreikningi en 3,5 ma. kr. samkvæmt þjóðhagsreikningauppgjöri Hagstofunnar.

Annað

- Í sumar hefur verið helstu sjávarafurða verið 6-8% lakara en fyrir ári. Verðlækkunin virðist þó hafa stöðvast sl. 3 mánuði (mynd 25).
- Raunverð íbúðarhúsnæðis á höfuðborgarsvæðinu er orðið u.þ.b. 6% hærra en þegar það var hæst í apríl 2001 (mynd 41).

Í Hagvísunum er notast við talnagögn sem tiltæk voru 23. september 2003.

Yfirlitstafla Hagvísu

I Verðlagsþróun og verðbólguvæntingar ¹	Nýjasta tímabil	Nýjasta gildi	Breyting (%)			Áhrif á VNV (%)	12 mán. br. fyrir ári (%)
			frá fyrri mánuði	yfir 6 mánuði ²	yfir 12 mánuði		
Vísitala neysluverðs (VNV) (maí 1988=100)	sept. '03	227,9	0,7	1,1	2,2	.	3,1
Kjarnavísitala 1 (VNV án búvöru, grænmetis, ávaxta og bensins)	sept. '03	129,2	0,7	2,0	3,0	2,7	3,8
Kjarnavísitala 2 (kjarnavísitala 1 án opinberrar þjónustu)	sept. '03	129,6	0,6	1,7	2,7	2,2	3,9
Innlendar vörur án búvöru og grænmetis	sept. '03	128,0	0,7	0,6	0,2	0,0	3,8
Búvörur og grænmeti	sept. '03	115,9	0,2	-2,4	-2,8	-0,2	-0,5
Innfluttar vörur án áfengis og tóbaks	sept. '03	108,8	1,5	-2,2	-0,8	-0,3	0,6
- mat- og drykkjarvörur	sept. '03	117,2	0,2	-11,0	-8,2	-0,2	-1,4
- nýr bíll og varahlutir	sept. '03	115,7	0,3	2,5	1,8	0,1	2,6
- bensin	sept. '03	122,9	2,6	-7,4	-0,9	0,0	-4,0
- innfluttar vörur aðrar	sept. '03	100,3	2,0	-1,4	-0,7	-0,1	1,5
Húsnæði	sept. '03	170,3	0,5	9,8	10,2	1,7	5,8
Opinber þjónusta	sept. '03	129,3	1,2	4,3	6,2	0,5	4,0
Önnur þjónusta	sept. '03	136,4	-0,1	-0,1	1,4	0,3	5,4
Dagvara	sept. '03	121,7	0,2	-2,6	-2,8	-0,5	.
Innflutningsgengisvísitala (31. des. 1994=100)	29. ág. '03	106,8	1,2	7,3	-3,6	.	-5,7

	Nýjasta tímabil	Vænt 12 mán. verðbólga	Breyt. frá síðustu könnun.	Vænt 12 m. verðbólga fyrir ári	Vænt verðbólga á ársvarða á næstu 2 ár	Hugmynd um verðb. sl. 12 mán.
Verðbólguvæntingar m.v. verðbólguálag vaxta ³	19. sept. '03	.	.	.	1,6 2,0	.
Verðbólguvæntingar fyrirtækja	feb. '03	2,1	0,5	.	2,4	.
Verðbólguvæntingar almennings	júní '03	3,4	-0,3	4,2	.	2,8

1. Grunntímabil vísitalna: Vísitala neysluverðs: maí 1988; aðrar verðvísitölur undirflokkar: mars 1997=100. 2. Umreiknað til árshraða. 3. Reiknað verðbólguálag til 1, 2 og 3 ára miðað við mismun ávöxtunarkröfu óverðtryggðra ríkisbréfa og verðtryggðra spariskirteina með sama líftíma.

II Framleiðsla og eftirspurn	Nýjasta tímabil	Nýjasta gildi	Gildi fyrir ári	Breyting í % frá næsta tíma-bili á undan	fyrri ári	Frá ársbyrjun Gildi	Breyt. frá f. ári (%)
Landsframleiðsla (ma.kr.)	2. ársfj. '03	196,4	193,3	.	2,7	390,2	2,9
Þjóðarútgjöld (ma.kr.)	2. ársfj. '03	208,6	189,6	.	9,6	399,0	5,6
Einkaneysla (ma.kr.)	2. ársfj. '03	112,4	104,6	.	7,4	216,4	6,4
Samneysla (ma.kr.)	2. ársfj. '03	53,7	49,3	.	5,1	105,6	4,7
Fjármunamyndun (ma.kr.)	2. ársfj. '03	42,7	36,5	.	17,2	78,2	3,0
Útflutningur (ma.kr.)	2. ársfj. '03	66,4	79,3	.	-6,6	137,0	-1,4
Innflutningur (ma.kr.)	2. ársfj. '03	78,5	-75,5	.	10,4	-145,9	5,6
Velta skv. virðisaukaskattskýrslum (ma.kr.) ¹	maí-júní '03	235,2	235,7	1,4	-2,2	629,2	-2,2
Dagvöruvelta (ma.kr.)	ágúst '03	114,0	119,0	-4,2	5,5	108,1	4,1
Greiðslukortavelta (ma.kr.) ¹	ágúst '03	43,8	42,4	-3,1	3,0	327,3	6,2
Velta skráðra fyrirtækja (ma.kr.)	jan.-júní '03	184,2	180,0	.	.	184,2	2,3
Sementssala (þús. tonn)	ágúst '03	12,6	11,1	-16,2	14,0	83,8	16,4
Nýskráning bifreiða (stk.)	ágúst '03	996	707	-30,0	40,9	8.900	48,1

Skýring: Allar breytingar fjárhæða á milli tímabila eru raunbreytingar. 1. Breytingar eru reiknaðar út frá árstíðarleiðrétum tölum.

III Utanríkisviðskipti og ytri skilyrði	Nýjasta tímabil	Nýjasta gildi	Gildi fyrir ári	Breyting í % frá næsta tíma-bili á undan	fyrri ári	Frá ársbyrjun Gildi	Breyt. frá f. ári (%)
Verðlag sjávarafurða í erlendum gjaldmiðli (jan. 1999 = 100)	júlí '03	96,9	105,3	0,4	-8,0	99,0	-4,8
Verðlag áls á heimsmarkaði (\$/tonn)	sept. '03	1.396	1.300	-4,2	7,4	1.400	3,7
Verð olíu á heimsmarkaði (\$/fat)	sept. '03	25,2	29,9	-15,7	-10,9	28,4	17,0
Botnfiskafli (þús. tonn)	ágúst '03	32,4	35,1	-7,6	18,8	334,8	3,3
Uppsjávarafli (þús. tonn)	ágúst '03	97,9	190,4	-48,8	65,3	1.146,0	-34,6
Vöruútflutningur (ma.kr.) ¹	júlí '03	14,9	16,2	1,9	-6,3	107,6	-5,5
- sjávarafurðir (ma.kr.) ¹	júlí '03	10,0	10,4	11,9	-1,7	66,8	-7,6
- ál (ma.kr.) ¹	júlí '03	2,3	2,6	-17,5	-8,0	20,6	-6,5
- aðrar iðnaðarvörur (ma.kr.) ¹	júlí '03	2,1	2,5	-7,1	-14,3	16,2	4,2
Vöruinnflutningur (ma.kr.) ¹	júlí '03	20,0	17,4	12,1	17,6	113,5	7,6
Vöruskiptajöfnuður (ma.kr.) ¹	júlí '03	-5,1	-1,1	.	.	-6,0	.
Útflutningur þjónustu (ma.kr.) ¹	2. ársfj. '03	22,6	25,1	6,4	-9,7	43,9	-9,3
Innflutningur þjónustu (ma.kr.) ¹	2. ársfj. '03	27,9	26,6	13,0	5,2	52,7	4,5
Raungengi m.v. verðlag (1980=100)	2. ársfj. '03	96,0	88,5	1,8	8,5	95,2	10,1

1. Breytingar á vöru- og þjónustuviðskiptum við útlönd eru á föstu gengi.

	Nýjasta tímabil	Nýjasta gildi	Gildi fyrir ári	Breyting í % frá ¹		Frá ársbyrjun ²	
				næsta tíma-bili á undan	fyrri ári	Gildi fyrri ári (%)	Breyt. frá
IV Vinnumarkaður og tekjur							
Fjöldi atvinnulausra.....	ágúst '03	4.452	3.404	-217	1.048	5.203	47,1
Hlutfall atvinnulausra, árstíðarleiðrétt (% af mannafla).....	ágúst '03	3,6	2,7	0,1	0,8	3,3	1,0
Atvinnuleysi skv. vinnumarkaðskönnun (% af mannafla).....	apríl '03	3,9	3,2	0,7	0,7	.	.
Laus störf á vinnumiðlunum.....	ágúst '03	848	264	40	221	456	91,5
Útgáfa nýrra atvinnuleyfa.....	ágúst '03	51	99	-39	-48	450	-38,5
Útgáfa atvinnuleyfa alls.....	ágúst '03	214	291	-44	-26	2.002	-15,7
Launavísitala (des. 1988=100).....	júlí '03	239,3	226,5	0,1	5,7	238,2	5,6
Kaupmáttur launa m.v. launavísitölu (1990=100).....	júlí '03	132,0	126,9	0,3	4,0	131,6	3,7

1. Breytingar á fjölda atvinnulausra sýna fjölgun/fækkun; breytingar á hlutfalli atvinnulausra sýna hækkun/lækkun (einingin prósent); allar breytingar vísitalna og breytingar á útgáfu atvinnuleyfa og fjölda lausra starfa eru hlutfallslegar (%); breytingar í aftasta dálki eru hlutfallslegar (%). 2. Meðalfjöldi atvinnuleysisdaga í mánuði, meðaltal atvinnuleysisshlutfalls en uppsafnaður fjöldi atvinnuleyfa .

	Nýjasta tímabil	Nýjasta gildi	Gildi fyrir ári	Breyting í % frá		Frá ársbyrjun	
				næsta tíma-bili á undan	fyrri ári	Gildi f. ári (%)	Breyt. frá
V Opinber fjármál							
Tekjuafgangur ríkissjóðs (ma.kr.).....	ágúst '03	-3,4	-2,6	-	-	-6,3	-
Tekjuafgangur ríkissjóðs, hlutfall af tekjum (%).....	ágúst '03	-17,3	-13,6	-	-	-3,7	-
Hrein lánsfjárförf (ma.kr.).....	ágúst '03	7,3	1,7	-	-	16,6	-
Hrein lánsfjárförf (% af tekjum).....	ágúst '03	36,5	9,1	-	-	9,7	-
Tekjur ríkissjóðs (ma.kr.).....	ágúst '03	19,9	18,8	0,4	5,4	170,7	11,8
- af virðisaukaskatti (ma.kr.).....	ágúst '03	7,0	6,3	7,9	10,1	52,8	9,0
- af staðgreiddum tekjuskatti & tryggingargj. (ma.kr.).....	ágúst '03	6,7	6,2	0,1	7,3	52,7	6,1
- af innflutningi og áfengi (ma.kr.).....	ágúst '03	1,6	1,4	4,7	11,1	11,3	11,2
Útgjöld ríkissjóðs (ma.kr.).....	ágúst '03	23,3	21,4	4,9	8,9	176,9	6,7

Skýring: Allar tölur nema í tveimur öftustu dálkum miðast við 4 mánaða meðaltöl, fram til þess mánaðar sem tilgreindur er.

	Nýjasta tímabil	Nýjasta gildi	Gildi fyrir ári	Breyting í % frá		Frá ársbyrjun	
				næsta tíma-bili á undan	fyrri ári	Meðaltal	Breyt. frá f. ári (%)
VI Eignamarkaðir							
Úrvalsvisitala, mánaðarmeðaltal (des. 1997=100).....	ágúst '03	1.618,2	1.267,9	7,6	27,6	1.442,5	13,0
Heildarvisitala aðallista, mánaðarmeðaltal (des. 1997=100)....	ágúst '03	1.640,3	1.328,1	6,5	23,5	1.499,4	14,6
Veita, mánaðarleg (ma.kr.).....	ágúst '03	43,3	28,1	227,6	54,0	284,2	40,1
Íbúðaverð á höfuðborgarsvæði (jan. 1996=100).....	ágúst '03	187,7	163,8	1,1	14,6	180,2	11,7
Raunverð íbúða á höfuðborgarsvæði (jan. 1996=100).....	ágúst '03	144,6	128,4	1,1	12,6	139,2	9,6
Aflahlutdeild (kr./kg.).....	ágúst '03	1.200	1.000	0,0	20,0	1.215	36,7

	Nýjasta tímabil	Nýjasta gildi	Gildi fyrir ári	Breyting í % frá		Frá ársbyrjun	
				næsta tíma-bili á undan	fyrri ári	Meðaltal fyrri ári (%)	Breyt. frá
VII Fjármálamarkaðir							
Útlán innlánsstofnana til innlendra aðila (ma.kr.).....	31. ág. '03	783,8	685,2	2,5	13,2	-	-
að fráregnum áætl. gengis- og verðlagsáhrifum (vísitala)	31. ág. '03	183,0	158,3	2,2	14,4	-	-
að raungildi (jan. 2000=100).....	31. ág. '03	141,4	126,4	1,8	11,9	-	-
Útlán lánakerfisins (ma.kr.).....	30. júní '03	2.133	1.931	5,2	10,5	-	-
M3 (ma.kr.).....	31. ág. '03	454,3	379,9	6,7	19,6	-	-
Stýrivextir Seðlabankans (%).....	19. sept. '03	5,3	7,1	0,0	-1,8	5,4	-3,7
Peningamarkaðsveitir, 3ja mán (%) ¹	19. sept. '03	5,2	7,4	0,0	-2,2	5,4	-4,5
Ríkisvixlavextir, 3ja mán (%) ¹	19. sept. '03	4,8	7,5	-0,2	-2,7	5,1	-3,7
Skammtímarauvextir 3 mán. ríkisvixla m.v. verðb.álag (%) ¹	19. sept. '03	2,0	4,8	-0,6	-2,8	2,5	-3,4
Ávöxtunarkrafa ríkisbréfa, (4 ár, RIKB 07 0209) (%) ¹	19. sept. '03	6,4	7,7	0,4	-1,2	6,8	-1,7
Ávöxtunarkrafa ríkisbréfa, (10 ár, RIKB 13 0517) (%) ¹	19. sept. '03	7,4	7,9	0,0	-0,6	7,6	3,8
Ávöxtunarkrafa húsbreifa til 25 ára (IBH 26 0315) (%) ¹	19. sept. '03	4,4	5,6	0,0	-1,1	4,8	-1,0
Ávöxtunarkrafa húsbreifa til 40 ára (IBH 41 0315) (%) ¹	19. sept. '03	4,4	5,5	0,0	-1,1	4,7	-0,9
Ávöxtunarkrafa spariskírteina til 5 ára (RIKS 05 0410) (%) ¹ ..	19. sept. '03	3,6	5,0	-0,5	-1,4	4,2	-1,4
Ávöxtunarkrafa spariskírteina til 15 ára (RIKS 15 1001) (%) ¹	19. sept. '03	4,0	5,3	-0,1	-1,3	4,5	-0,8
Meðalvextir óverðtryggðra útlána banka og sparisjóða (%) ¹ ...	19. sept. '03	12,0	14,4	0,0	-2,4	12,1	-4,0
Meðalvextir verðtryggðra útlána banka og sparisjóða (%) ¹	19. sept. '03	9,0	10,1	0,0	-1,1	9,2	-1,0
Gengisvísitala krónunnar (31. des. 1991=100) ¹	19. sept. '03	126,9	129,5	0,9	-2,0	122,8	-7,3

1. Allar tölur nema í tveimur öftustu dálkum miðast við 4 vikna meðaltöl, til þess dags sem tilgreindur er.

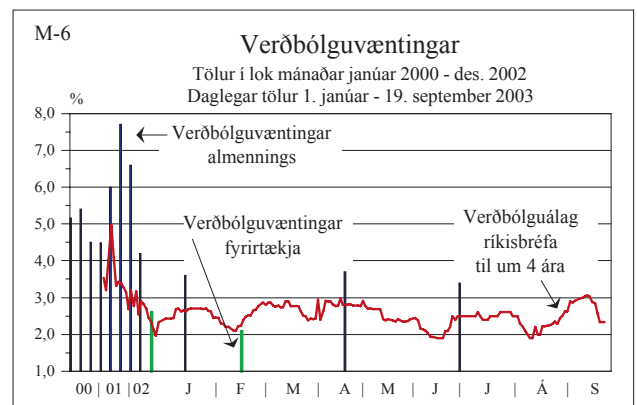
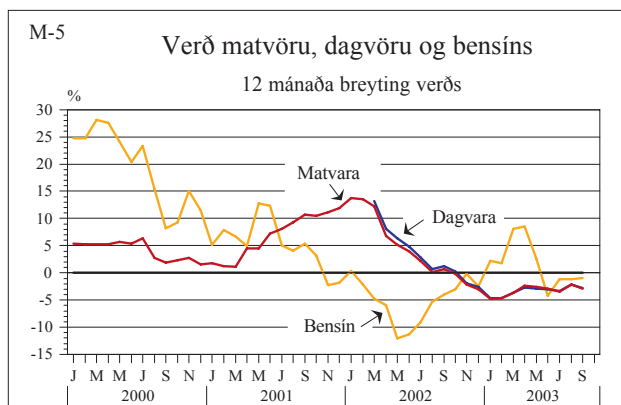
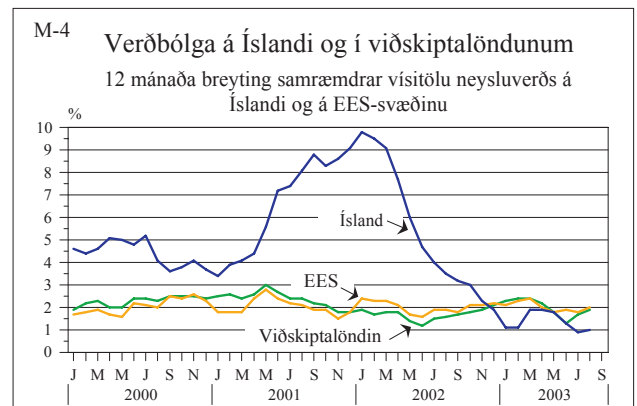
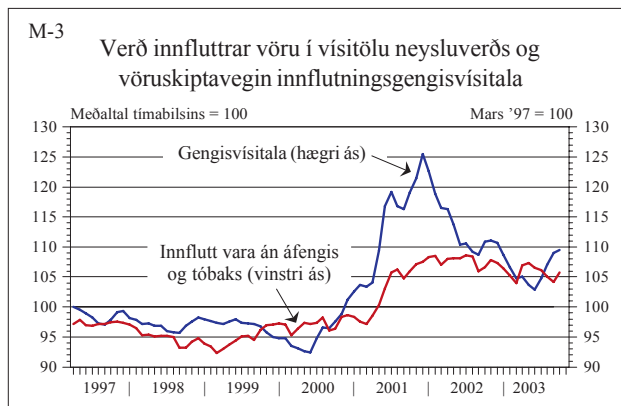
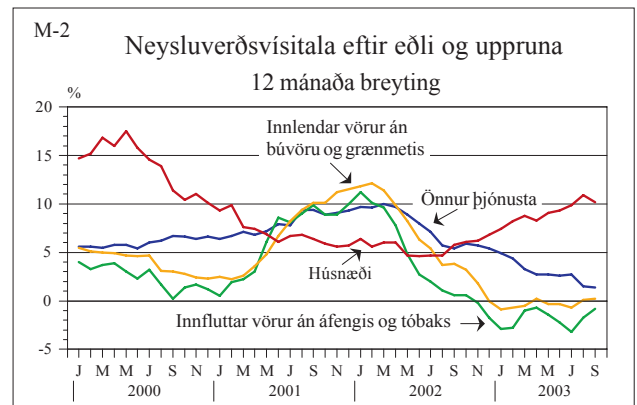
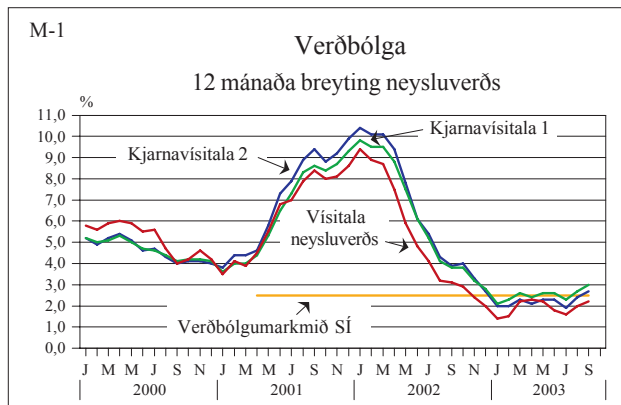
I Verðlagsþróun og verðbólguvæntingar

Vísitala neysluverðs hækkaði í september um 0,7% frá fyrri mánuði, en sérfræðingar á markaði höfðu að meðaltali gert ráð fyrir rúmlega 0,5% hækkun. Kjarnavísitala 1 hækkaði um 0,7% og kjarnavísitala 2 um 0,9%.

Meðal þess sem mest áhrif hafði á vísitöluna var að verð á fatnaði og skóm hækkaði um 6,9% í kjölfar þess að sumarútsölum var flestum lokið í byrjun september og hafði það 0,34% áhrif til hækunar. Markaðsverð húsnæðis hækkaði um 1,0% (0,12% áhrif) og verð á bensíni og olíu um 2,6% (0,10% áhrif).

Yfir tólf mánuði hækkaði neysluverðsvísitalan um 2,2%, vísitalan án húsnæðiskostnaðar um 0,7%, kjarnavísitala 1 um 3,0% og kjarnavísitala 2 um 2,7%.

Verðbólguálag ríkisskuldabréfa jókst nokkuð fyrri hluta september. Verðbólguálag skuldabréfa með 4 ára líftíma var að meðaltali 2,4% í ágúst en 2,9% fyrri helming septembermánaðar. Verðbólguálag sex ára ríkisskuldabréfa var að meðaltali 3% í ágúst en 3,5% fyrri hluta septembermánaðar. Síðustu viku hefur þó dregið töluvert úr verðbólguálagi, einkum til fjögurra ára.

II Framleiðsla og eftirspurn

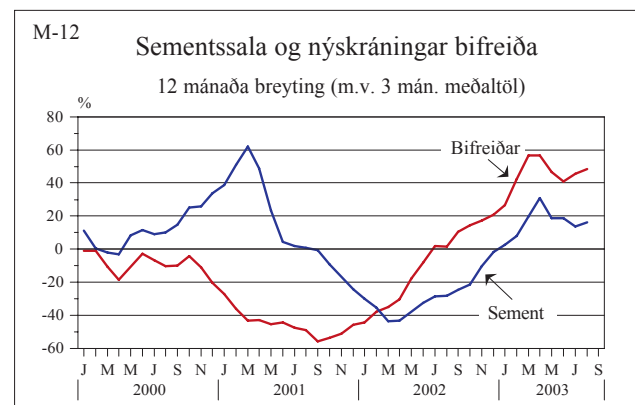
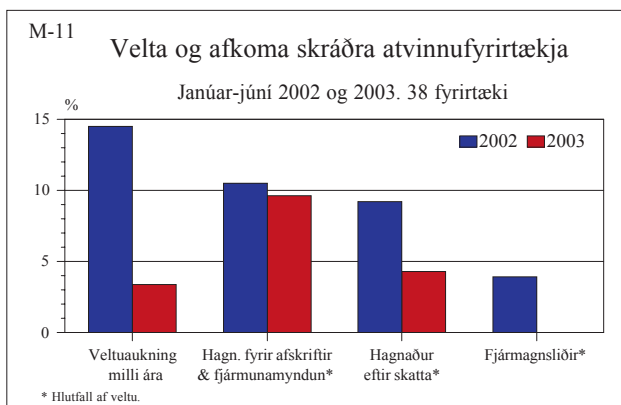
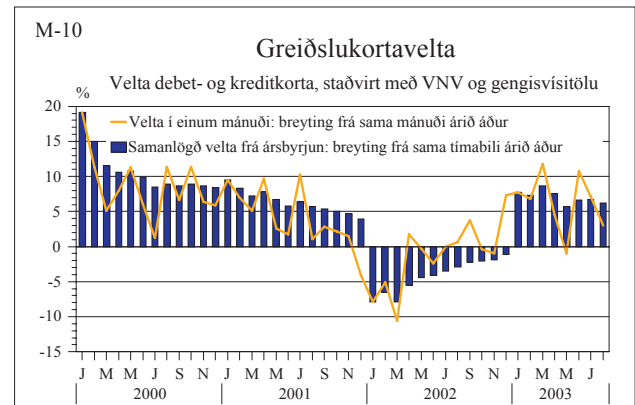
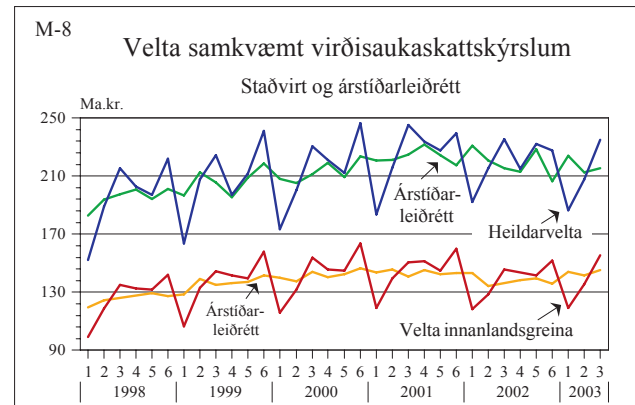
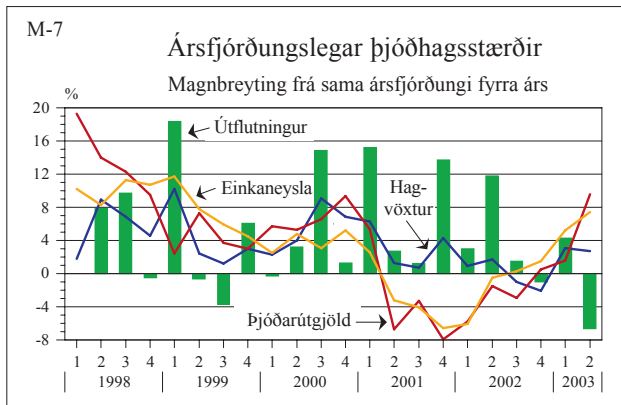
Landsframleiðslan á öðrum fjórðungi ársins var 2,7% meiri en fyrir ári, sem er aðeins minni vöxtur en á fyrsta fjórðungi ársins. Vöxtur þjóðarútgjalda var þó mun meiri en ársfjórðunginn á undan. Hann jókst úr 1½% í 9½%, en á móti kom að nettóáhrif utanríkisviðskipta voru verulega neikvæð, en jákvæð á fyrsta ársfjórðungi (sjá töflu 2).

Samkvæmt virðisaukaskattsskýrslum var heildarvelta fyrstu sex mánaða þessa árs tæplega 5% meiri að raungildi, ef tekið er tillit til gengisbreytinga og breytinga á innlendu verðlagi. Mest jókst velta í byggingariðnaði, eða um 13½% milli ára. Velta þjónustugreina jókst um 7% að raungildi, heildverslunar um 5%, smásölu um 2½% og velta í iðnaðarframleiðslu fyrir heimamarkað jókst um

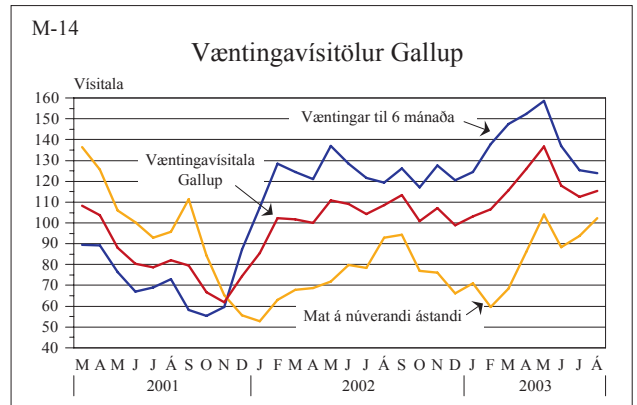
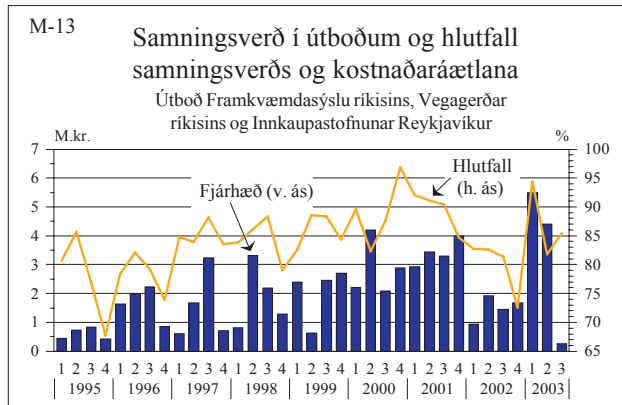
tæplega 4%. Á fyrstu átta mánuðum ársins jókst dagvöruveltan um rúmlega 4% að raungildi.

Velta skráðra atvinnufyrirtækja á fyrri helmingi þessa árs jókst um tæplega 8% þegar tekið hefur verið tillit til gengishækkunar krónu.

Sementssala í janúar-ágúst jókst um 16% frá fyrra ári. Heldur hefur dregið úr vextinum eftir því sem liðið hefur á árið, en sementsnotkun vegna virkjanaframkvæmda er aðeins að litlu leyti komin fram. Þrátt fyrir helmingsfjölgun nýskráðra bifreiða á milli ára hafa nýskráningar undanfarna mánuði verið töluvert færri en á sama tíma ár- in 1998-2001.

II Framleiðsla og eftirspurn

III Utanríkisviðskipti og ytri skilyrði

Aflinn í ágúst var allgóður, t.d. næstum fimmtungi meiri botnfiskafli en fyrir ári. Einnig aflaðist vel af uppsjávurfiski, sérstaklega kolmunna. Það sem af er árinu hefur botnfiskafllinn aukist nokkuð. Þorskaflinn hefur þó dregist saman um 8%. Þá var afli uppsjávurfiska u.þ.b. 250 þús. tonnnum minni en í fyrra.

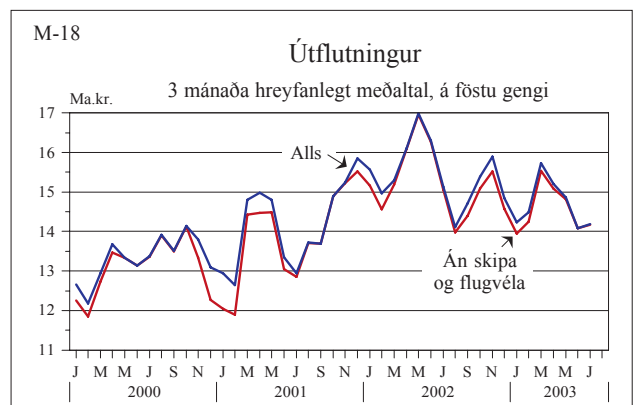
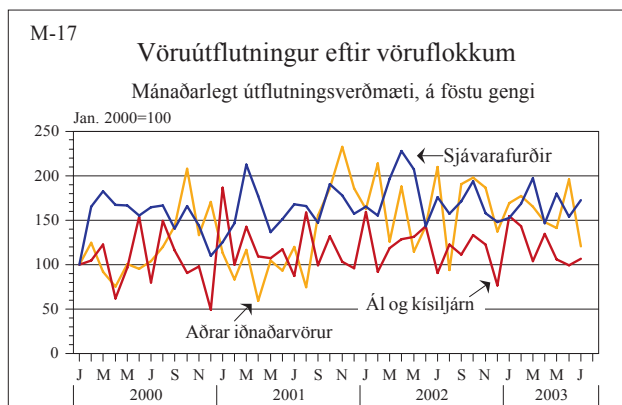
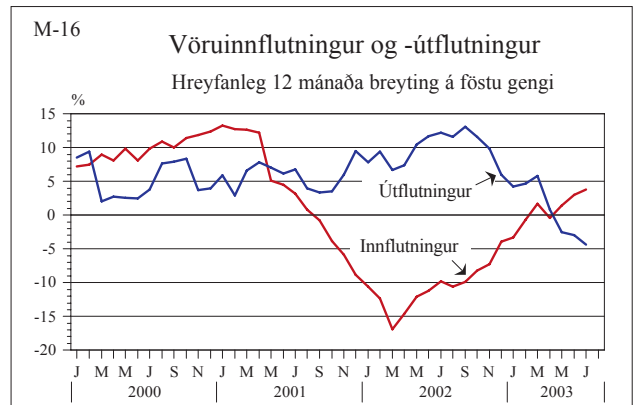
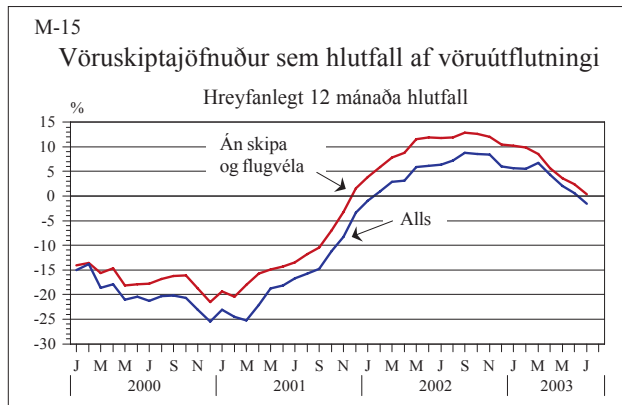
Minni afli í heild og verulegur samdráttur í þorskveiðum olli því að útflutningur sjávarafurða fyrstu sjö mánuði þessa árs var rúmlega 8% minni en á sama tíma í fyrra á föstu gengi. Útflutningur í júlí var þó u.þ.b. jafnmikill og í fyrra.

Fyrstu sjö mánuði ársins var meðalverð sjávarafurða í erlendri mynt u.þ.b. 5% lægra en fyrir ári. Í sumari hefur

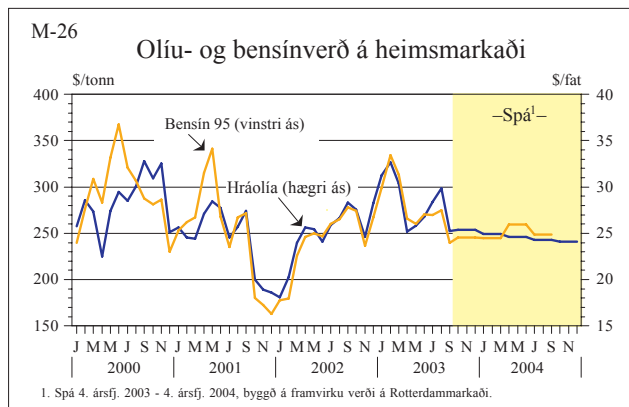
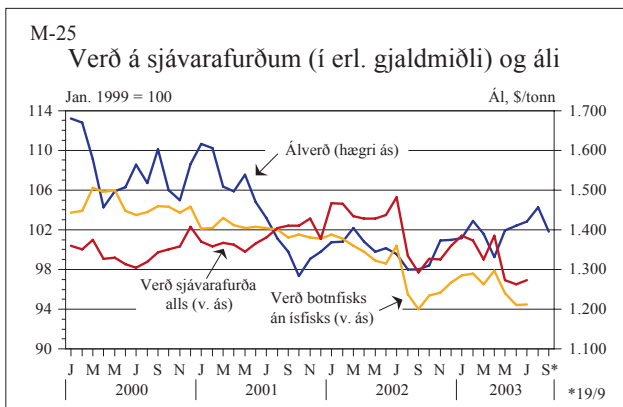
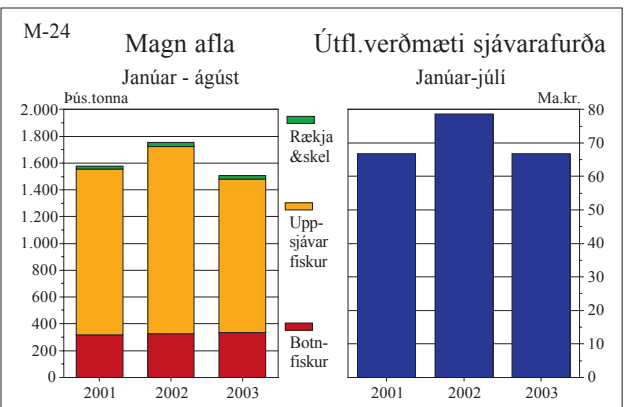
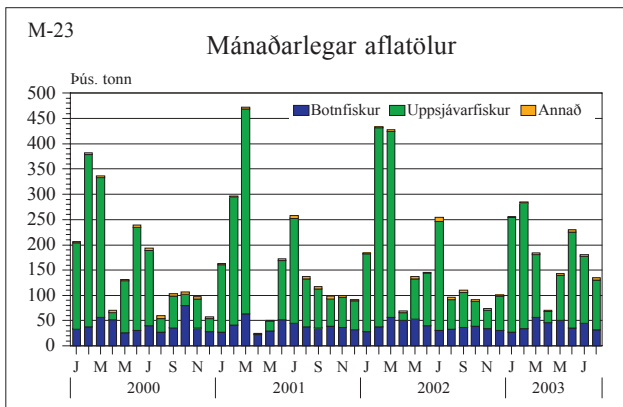
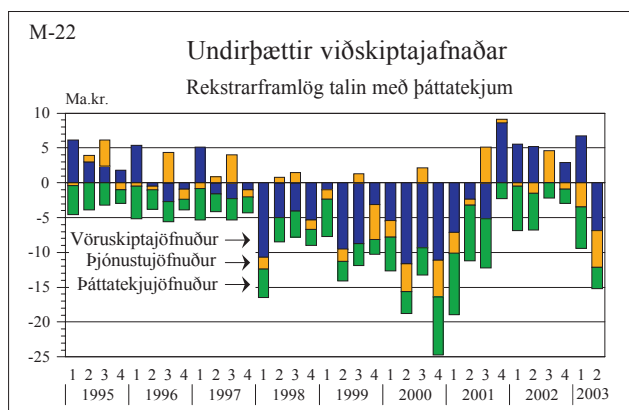
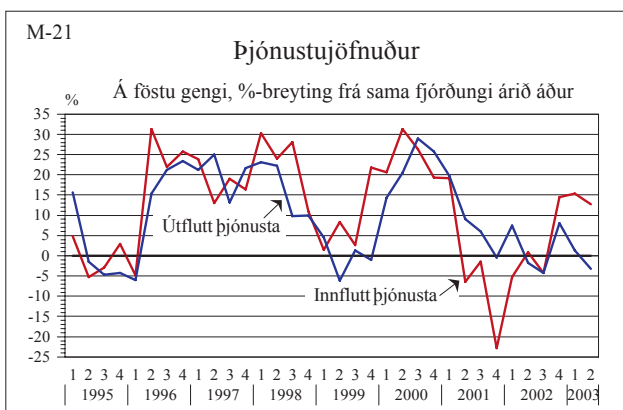
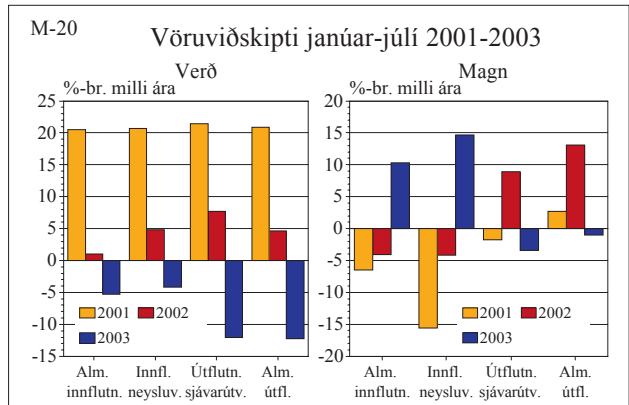
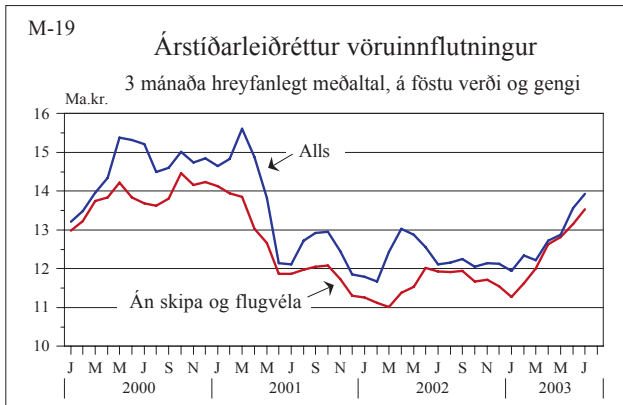
verð helstu afurða verið 6-8% lakara en fyrir ári. Verðlækkunin virðist þó hafa stöðvast sl. 3 mánuði.

Álverð hefur heldur látið undan síga síðustu vikur. Talið er að spákaupmennskusjónarmið, hagnaðartaka, aukið framboð frá Rússlandi og auknar birgðir í N-Ameríku hafi haft þessi áhrif.

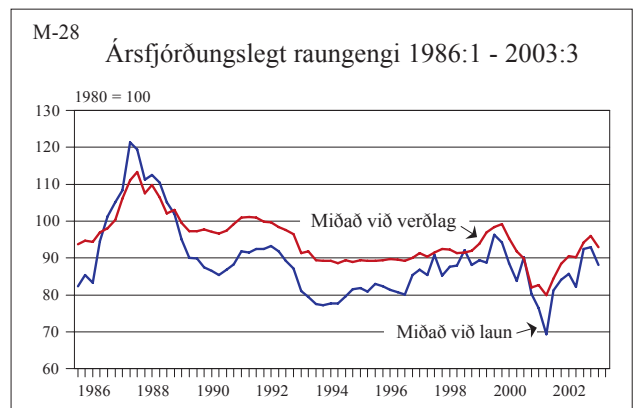
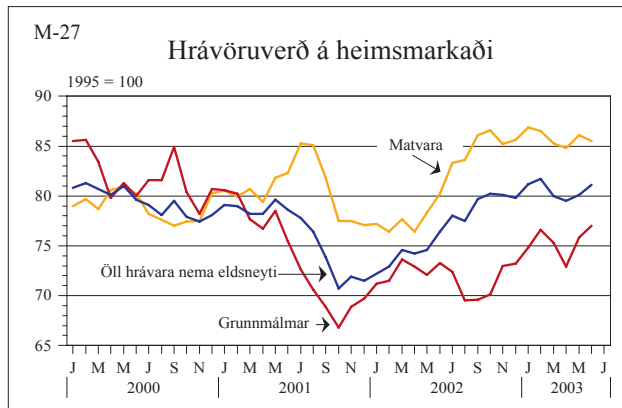
Eldsneytisverð hefur lækkað undanfarnar vikur. Verðið hefur verið 13-15% lægra en í ágúst og hráolíutunnan komin í u.þ.b. 25 dali. Framvirkt verð bendir til þess að eldsneytisverð verði 10-12% lægra á næsta ári en að meðaltali það sem af er þessu ári.

III Utanríkisviðskipti og ytri skilyrði

III Utanríkisviðskipti og ytri skilyrði

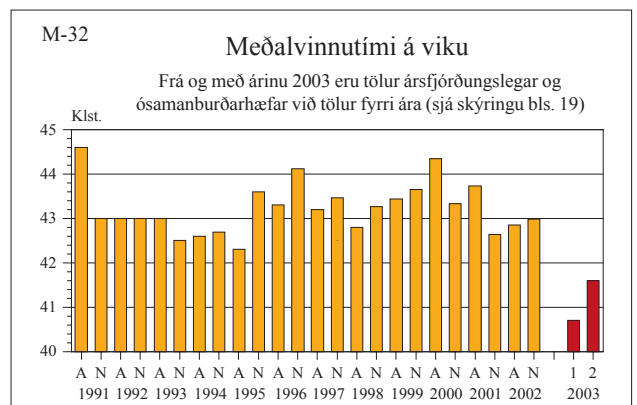
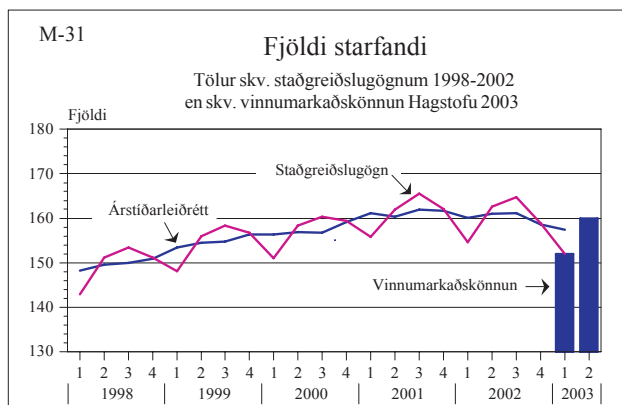
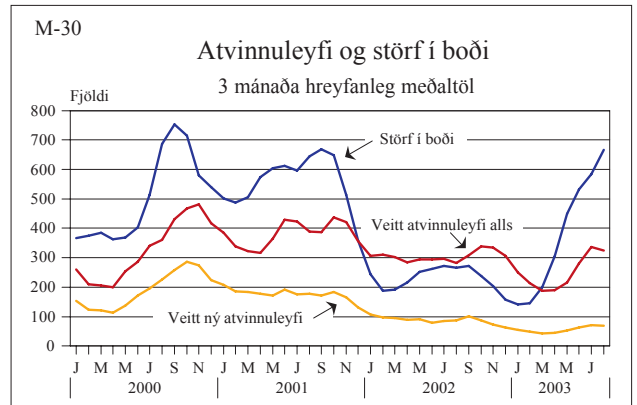
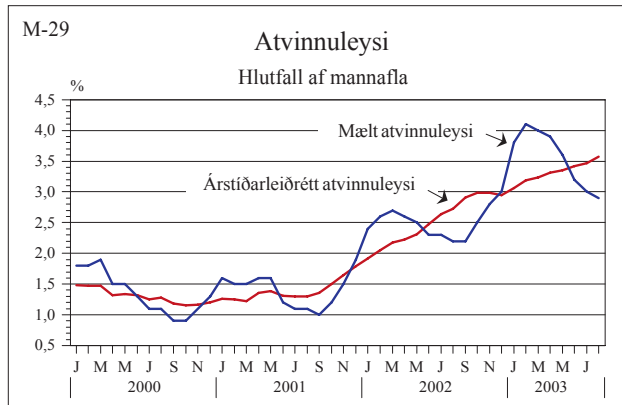

IV Vinnumarkaður og tekjur

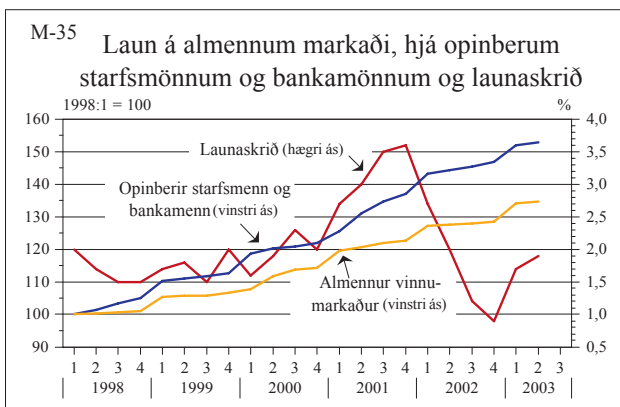
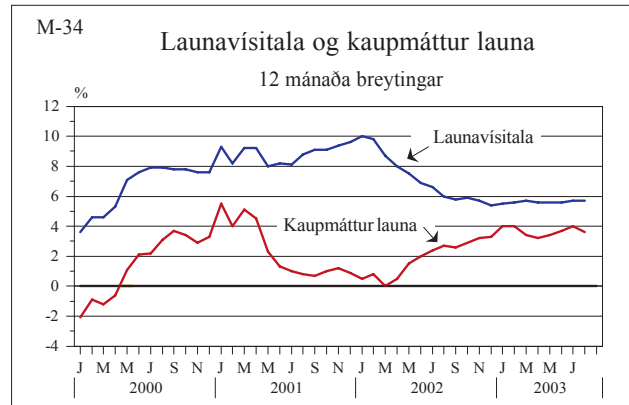
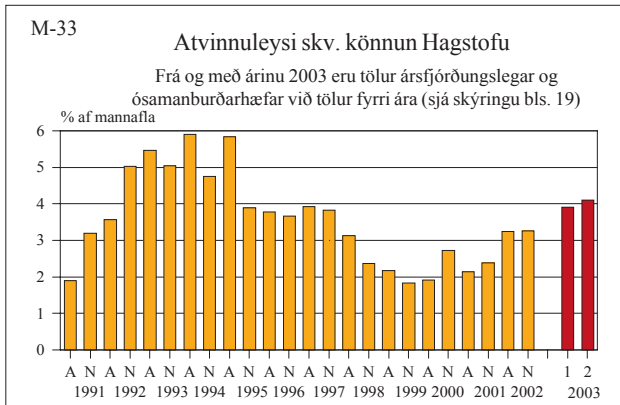
Atvinnuleysi mældist 2,9% í ágúst. Árstíðarleiðrétt atvinnuleysi var 3,6%, sem var ívið meira en í júlí. Árstíðarleiðrétt atvinnuleysi, sem var rúmlega 2,9% í desember 2002, hefur aukist í hverjum mánuði það sem af er ári. Samkvæmt vinnumarkaðsrannsókn Hagstofunnar var atvinnuleysi á öðrum fjórðungi ársins 4,1% að meðaltali, sem er yfir meðaltali skráðs atvinnuleysis á því tímabili. Atvinnuleysið var 5,3% á höfuðborgarsvæðinu en 1,9% utan þess.

Lausum störfum hjá vinnumiðlunum hefur fjölgað bæði milli mánaða og einnig mikið milli ára. Í ágúst voru 848 laus störf í boði, en þau voru 604 mánuðinn áður og 264 fyrir ári síðan. Útgefin atvinnuleyfi voru 214 eða fjórðungi færri en í ágúst 2002.

Launavísitala Hagstofunnar hækkaði um 0,1% milli júlí og ágúst og um 5,7% á tólf mánuðum. Undanfarna tólf mánuði hefur kaupmáttur launa aukist um 3,6%.

IV Vinnumarkaður og tekjur

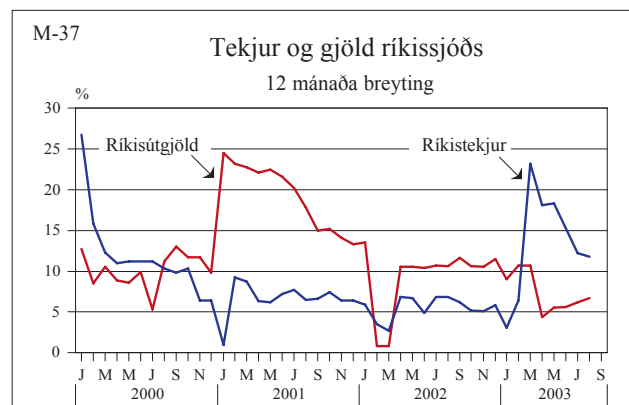
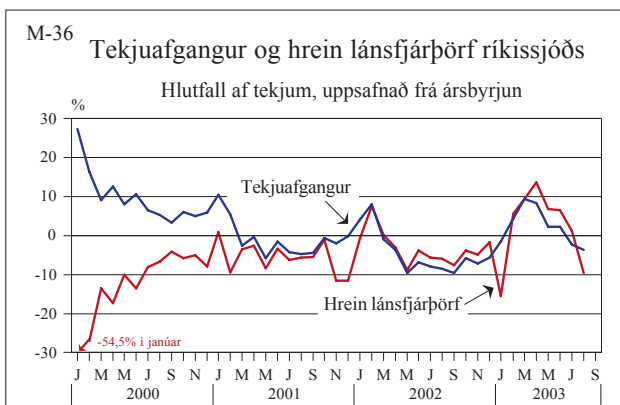
V Opinber fjármál

Tölur um afkomu ríkissjóðs til ágústloka sýna svipaða mynd og um sama leyti 2002, eða 18 ma.kr. halla ef horft er framhjá 12 ma.kr. söluhagnaði. Á móti hallanum vógu tekjur af eignasölu (hagnaði og höfuðstól) og munurinn kemur fram í minni lántöku og greiðsluhalla gagnvart Seðlabankanum en á sama tíma í fyrra. Nettólauntöku var þó þörf vegna inngreiðslu á lífeyrisskuldbindingar. Innlend nettólauntaka var 14 ma.kr. en erlend nettóuppgreiðsla 11 ma.kr.

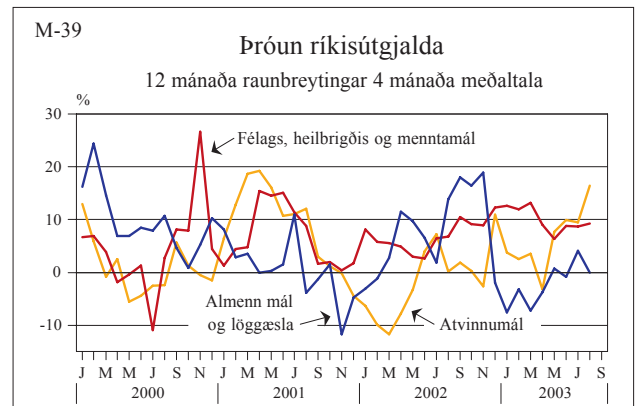
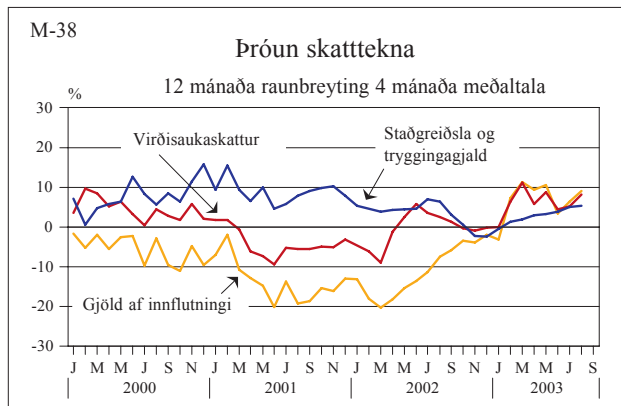
Tekjur voru 12% meiri en á sama tíma í fyrra. Án eignasölu nam hækkanin 6½%. Helstu neyslu- og innflutningsskattar gáfu u.þ.b. 10% meira en í fyrra. Skattalaga-breytingar draga úr tekjum af eignarsköttum og tekjuskatti

fyrirtækja en hækka tekjur af tryggingargjöldum. Tekjuskattur einstaklinga gaf heldur minna en svaraði 5½% hækkan launavísitölu. Gjöld voru 7% hærri en á sama tíma 2002, eða 10% hærri án vaxta. Útgjöld til fjárfestinga jukust um 20%.

Ríkisreikningur 2002 kom út í lok ágúst. Ríkissjóður var rekinn með 8 ma.kr. halla á árinu, en fjárlög gerðu ráð fyrir 18,5 ma.kr. afgangi. Tekjur voru nokkurn veginn samkvæmt fjárlögum, en gjöld fóru 28 ma.kr. fram úr, þar af 18 ma.kr. vegna illfyrirsjáanlegra lífeyrisskuldbindinga og afskrifta skattakrafna. Aðrar framúrkeyrslur tengdust einkum heilbrigðis- og félagsmálum.

V Opinber fjármál

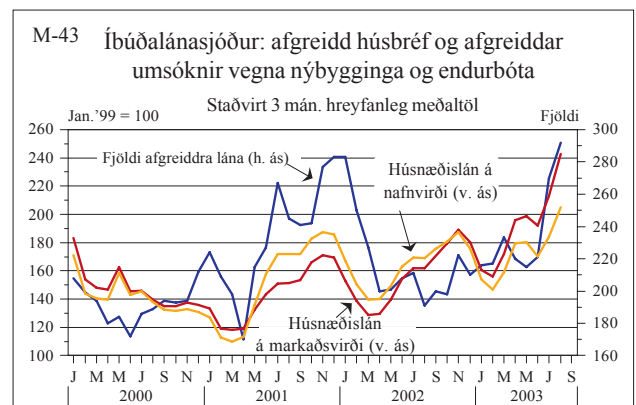
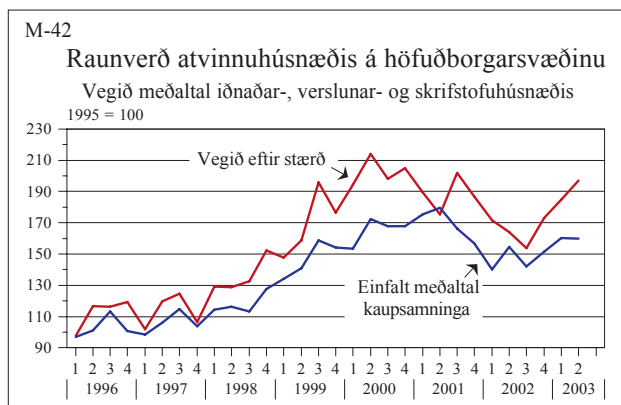
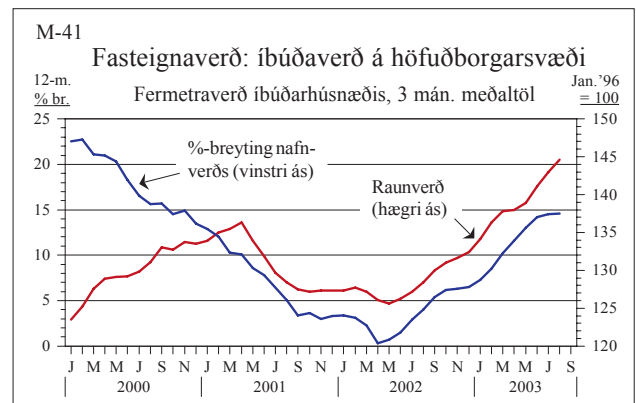
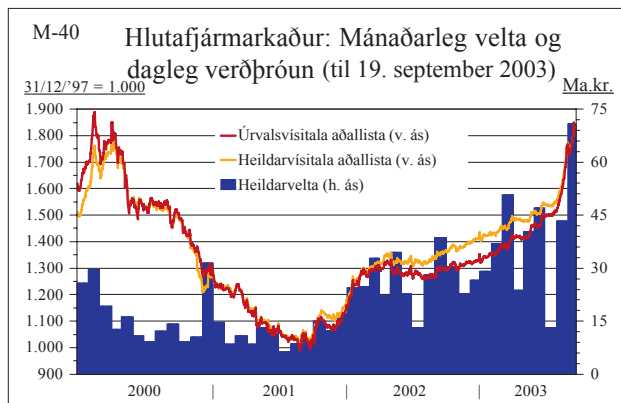
VI Eignamarkaðir

Mikil uppsveifla hefur verið á hlutabréfamarkaði sl. vikur. Hinn 22. september sl. var úrvalsvísitalan 38% hærrí en um áramót og veltan það sem af er ári hefur verið u.þ.b. 60% meiri en á sama tíma í fyrra, þrátt fyrir verulega fækkun fyrirtækja á Kauphöll Íslands. Afkoma fyrirtækja hefur að jafnaði verið góð á árinu og miklar væntingar bundnar við fyrirtæki sem haslað hafa sér völl erlendis. Valdabarátta og yfirtökur hafa að líkindum einnig stuðlað að hærri verði.

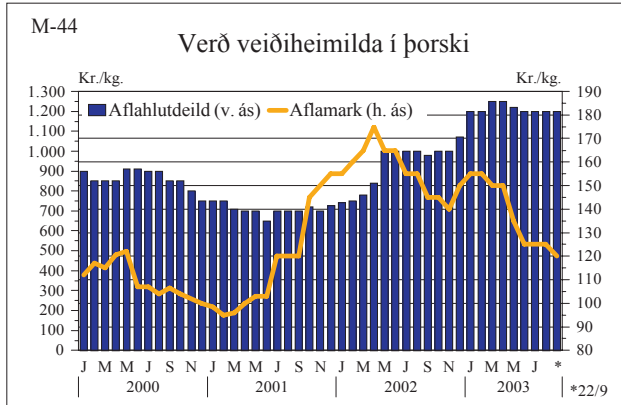
Verð á veiðiheimildum í ágúst var óbreytt frá fyrri mánuði, en hlutfall leigukvóta og varanlegs kvóta hefur

hækkað verulega á undanföllum mánuðum. Lengst af hefur hlutfallið verið á bilinu 1:6 til 1:7 en var 1:10 í ágúst. Verð leigukvóta virðist fylgja verði fiskafurða náði eftir, en verð varanlegs kvóta síður.

Verð íbúðarhúsnæðis á höfuðborgarsvæðinu var í júní 14% hærra en fyrir ári. Hafi verð íbúðarhúsnæðis í heild fylgt eftir hækkun íbúðaverðs í fjölbýli í ágúst má reikna með að raunverðið sé orðið u.þ.b. 7% hærra en það varð hæst í apríl 2001.

VI Eignamarkaðir

VII Fjármálamarkaðir

Tólf mánaða vöxtur útlána lánakerfisins til júniloka nam 10½%, eða tæplega 10% ef horft er framhjá áhrifum vísitölu- og gengisbreytinga. Útlán til fyrirtækja jukust um 15%, en útlán til heimila um tæplega 7%. Vöxtur útlána til heimila skýrist fyrst og fremst af útlánnum Íbúðalánasjóðs og lífeyrissjóða, en útlán þessara aðila jukust u.þ.b. 12%.

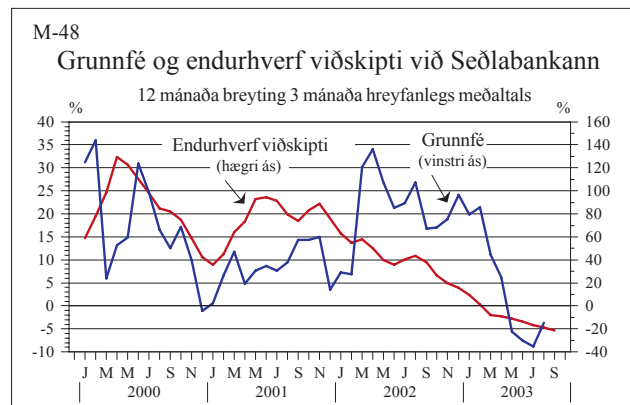
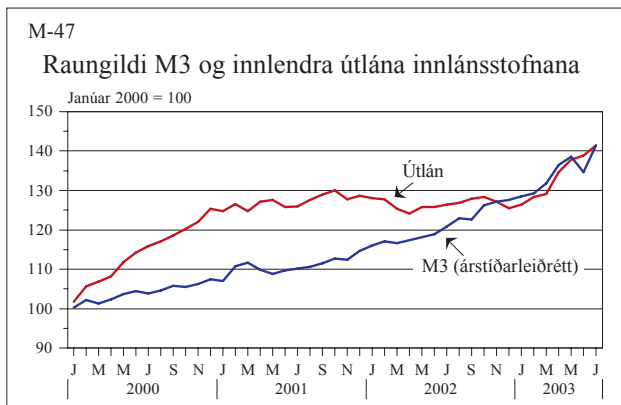
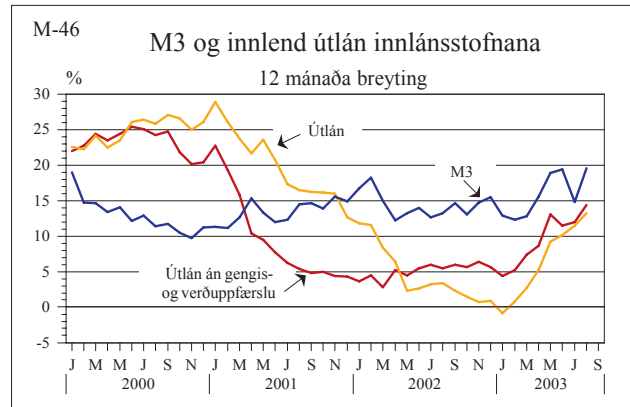
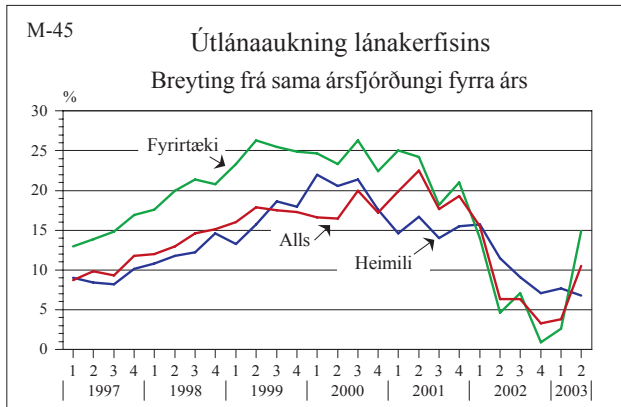
Á tólf mánuðum til ágústloka höfðu útlán innlánsstofnana aukist um 13%. Að gengis- og vísitöluáhrifum frátöldum nam vöxturinn 14½%.

Endurhverf viðskipti lánastofnana drógust saman í ágúst, sjötta mánuðinn í röð, um 19% frá sama tíma í fyrra. Það sem af er september hafa endurhverf viðskipti lánastofnana haldið áfram að dragast saman frá fyrra ári.

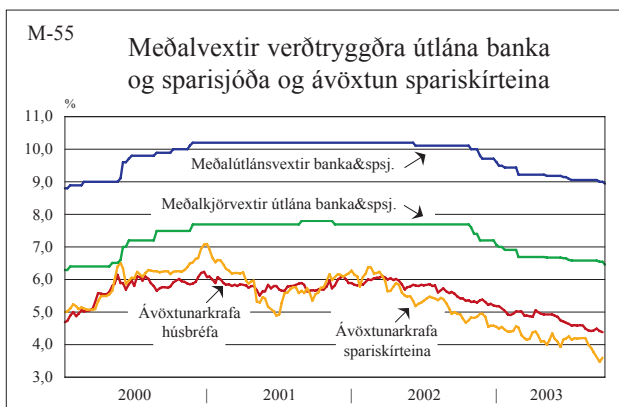
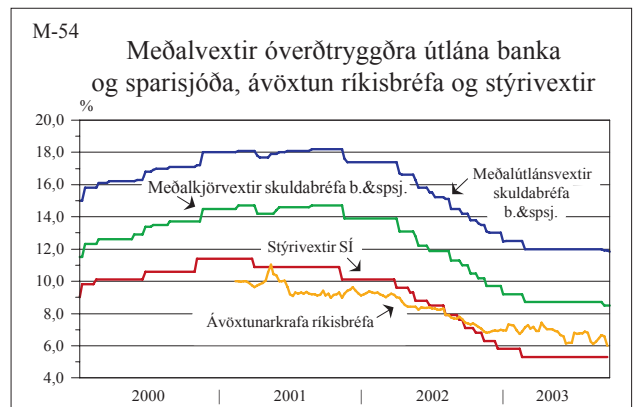
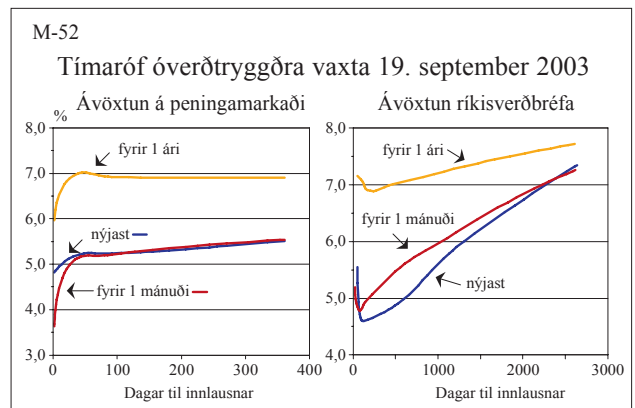
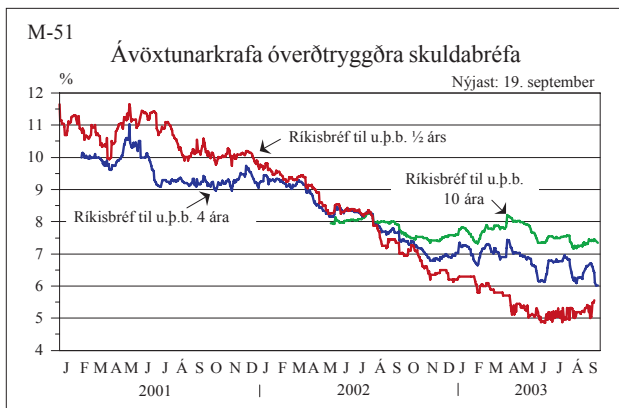
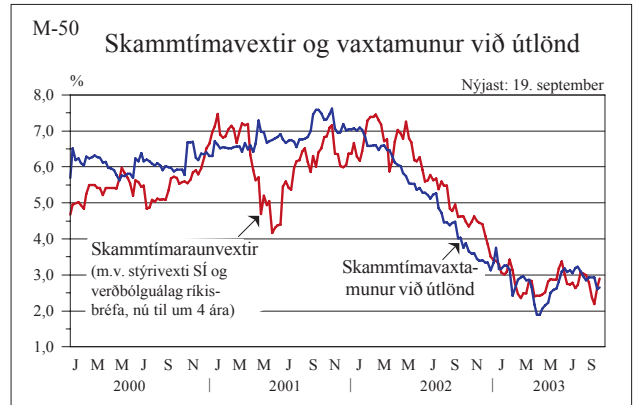
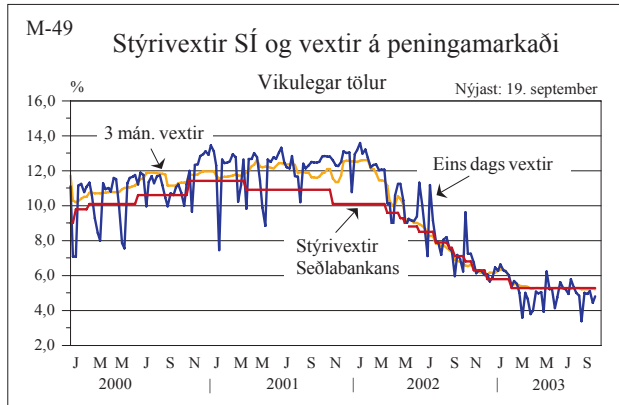
Þriggja mánaða peningamarkaðsvextir hafa verið lægri en stýrivextir Seðlabankans frá miðjum ágústmánuði.

Stýrivextir Seðlabankans hafa verið óbreyttir frá 10. febrúar sl. Raunstýrivextir bankans, metnir með verðbólguálagi óverðtryggðra ríkisbréfa til 4 ára, hafa heldur lækkað og voru 2,4% að meðaltali fyrstu þrjár vikur septembermánaðar samanborið við 3,0% að meðaltali í ágúst. Þann 19. september voru þeir 2,9%. Skammtímavaxtamenur við útlönd var svipaður fyrstu 3 vikur septembermánaðar og að meðaltali í ágúst, 2,9%.

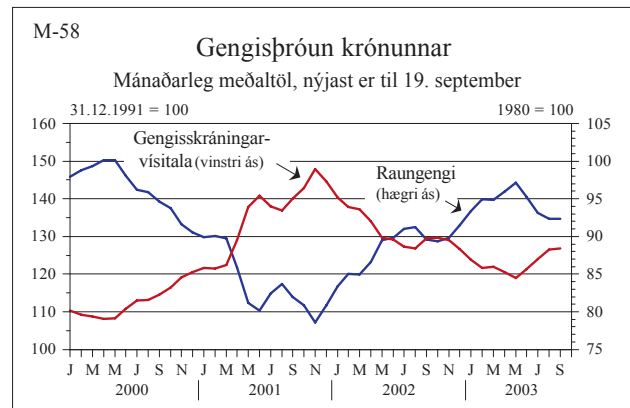
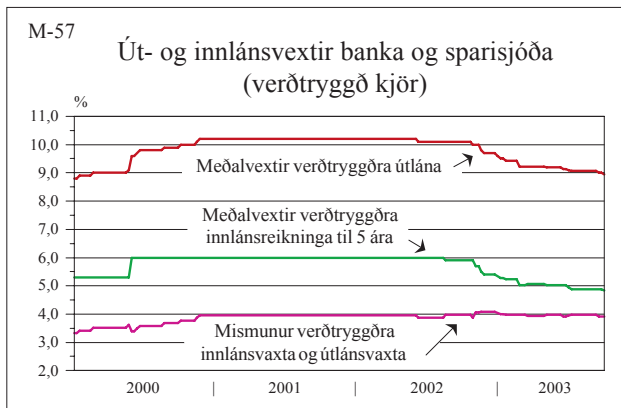
Ávöxtunarkrafa skuldabréfa til fjögurra og tveggja ára hefur lækkað nokkuð frá ágústmánuði en ávöxtunarkrafa annarra skuldabréfa hefur breyst minna.

VII Fjármálamarkaðir

VII Fjármálamarkaðir

VIII Alþjóðleg efnahagsmál

Leiðandi hagvísar OECD hækkuðu fjórða mánuðinn í röð í júlí og benda nú til þess að heimsbúskapurinn komist á skrið á næstu sex til átta mánuðum.

Efnahagsbatinn í Bandaríkjunum heldur áfram. Iðnaðarframleiðsla jókst um 0,1% í ágúst - þrátt fyrir rafmagnsleysi á miklum iðnaðarsvæðum á austurströndinni eftir 0,7% aukningu í júlí. Atvinnuvegafjárfesting virðist loksins vera að taka við sér. Það sama verður ekki sagt um vinnurmarkaðinn og störfum fækkar enn. Atvinnuleysi mælist nú 6,1%.

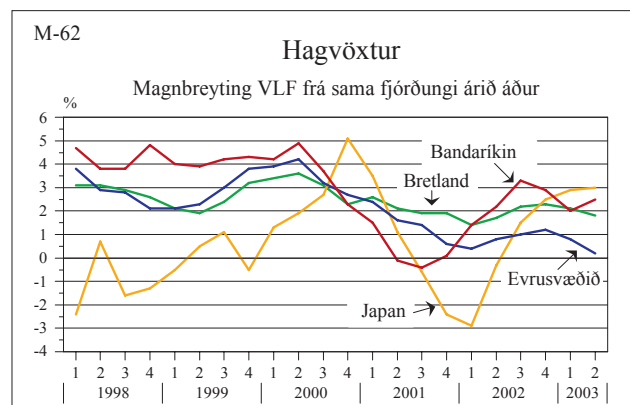
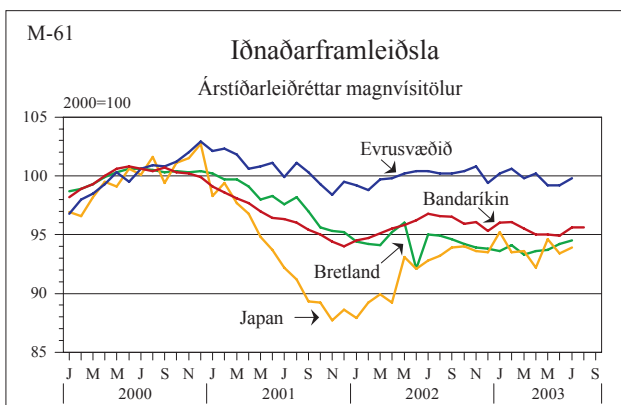
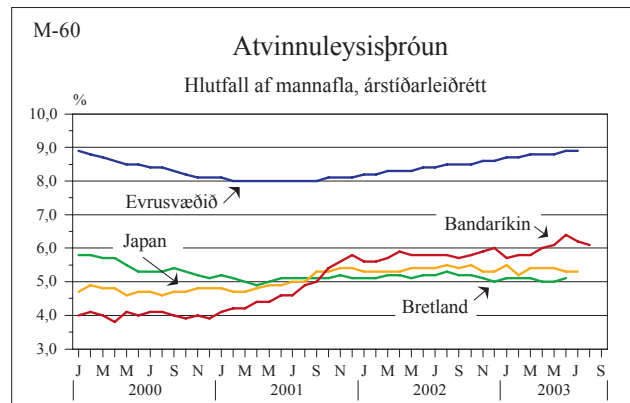
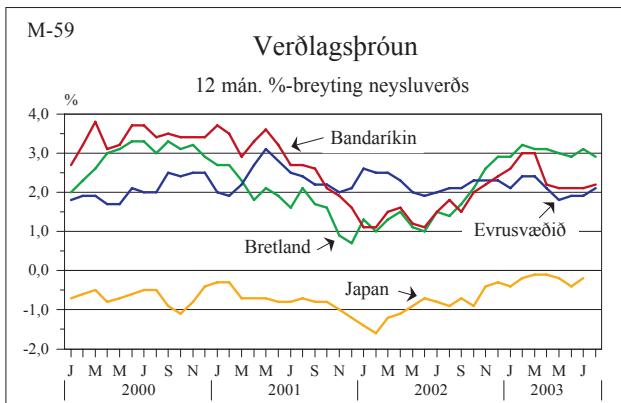
Evrusvæðið kann að vera á leið úr lægð. Vísbendingar um einkaneyslu, t.d. smásölu, hafa þó víða verið veikar. Iðnaðarframleiðslan jókst um 0,6% í júlí og endurskoðaðar

tölur sýna aukningu í júní. Í Þýskalandi var árstíðarleiddur vöxtur framleiðslunnar í júlí 2,4% eftir fjögurra mánaða samdrátt. Atvinnuleysi er óbreytt, 8,9%.

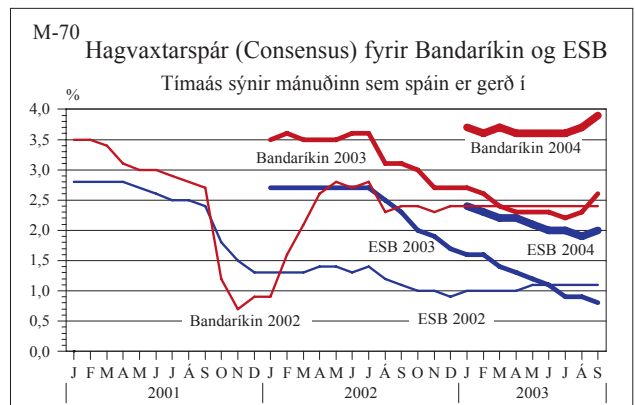
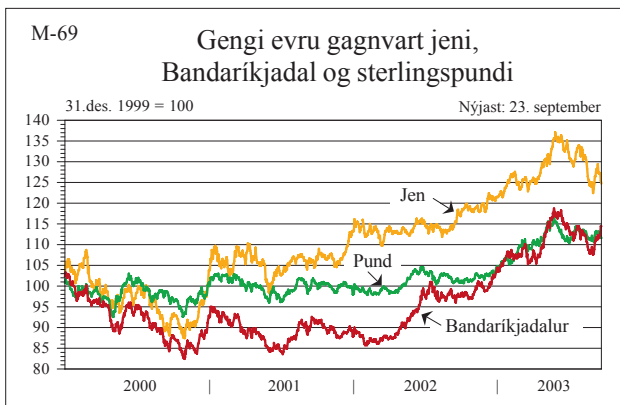
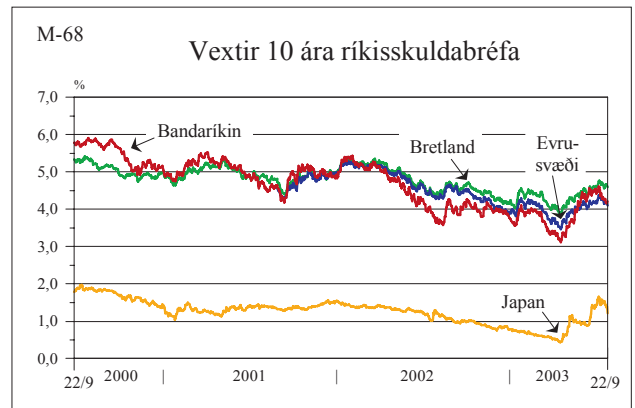
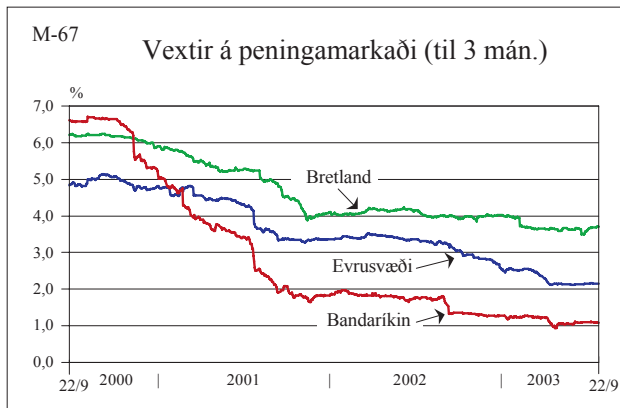
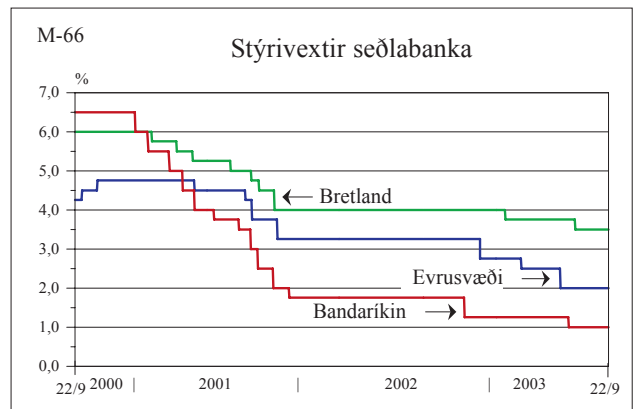
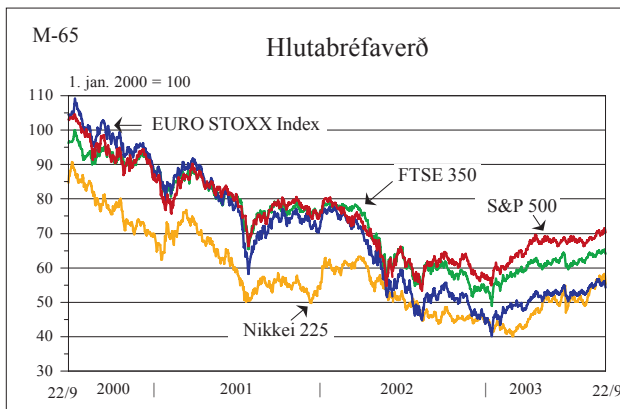
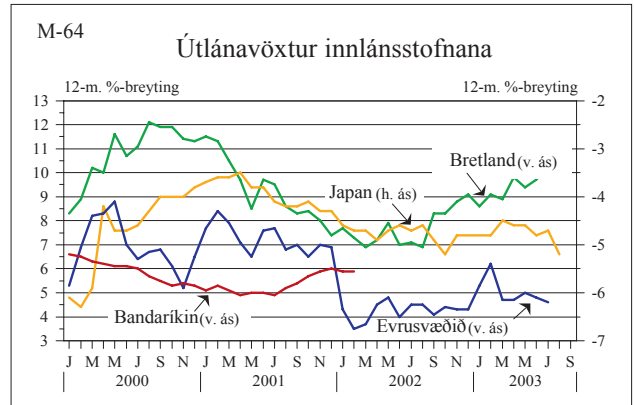
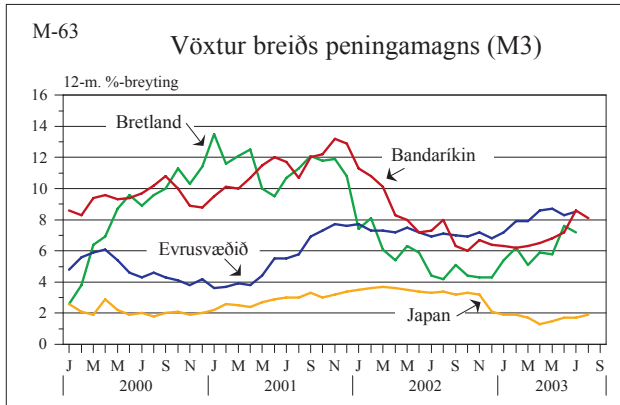
Í Japan óx iðnaðarframleiðsla um 0,5% í júlí eftir samdrátt í júní. Atvinnuþátttaka minnkaði en atvinnuleysi mældist óbreytt í júlí, 5,3%. Enn er verðhjóðnun í Japan.

Í Bretlandi fór iðnaðarframleiðsla í júlí fram úr væntingum. Miðað við þriggja mánaða meðaltal var aukningin 0,5%. Störfum fjölgaði og atvinnuþátttaka óx. Atvinnuleysi hefur ekki breyst frá því í júlí 2002, mælist 3,1%.

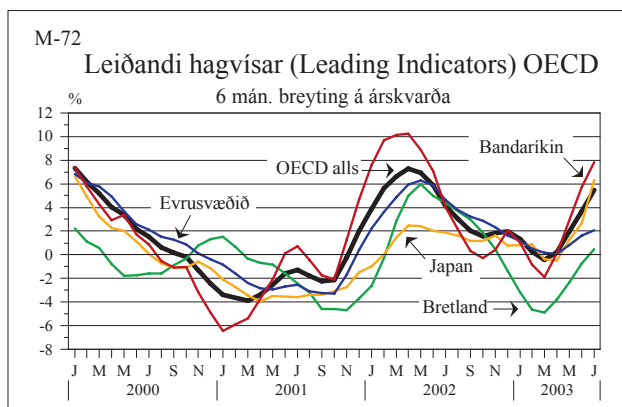
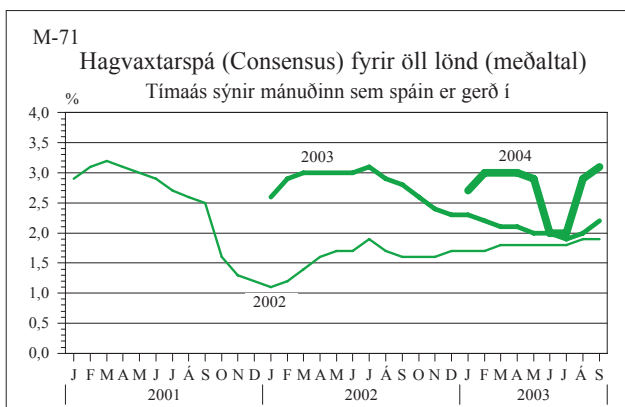
Bandaríkjadalur hefur gefið eftir undanfarið, einkum gagnvart japanska jeninu en einnig gagnvart evru.

VIII Alþjóðleg efnahagsmál

VIII Alþjóðleg efnahagsmál

Skýringar við myndir í Hagvísum Seðlabanka Íslands

Mynd 1. Verðbólga

Heimild: Hagstofa Íslands. 12 mánaða %-breyting neysluverðsvisitölu Hagstofunnar og kjarnavísitalna 1 og 2. Einnig er sýnt verðbólguþéttun Seðlabanka Íslands sem tekið var upp í mars 2001.

Mynd 2. Neysluverðsvisitala eftir eðli og uppruna

Heimild: Hagstofa Íslands. Sýndar eru 12 mánaða %-breytingar fjögurra undirliða neysluverðsvisitölnnar: vísitölu húsnæðis, innfluttra vara án áfengis og tóbaks, innlendra vara án búvöru og grænmetis og annarrar þjónustu. Til og með febrúar 1997 er grænmeti innifalið í liðnum innlendar vörur án búvöru og grænmetis. Frá og með mars 1997 breyttist sundurliðun Hagstofu og grænmeti var einnig undanskilið.

Mynd 3. Verð innfluttrar vöru í vísitölu neysluverðs og vöruskiptavegin innflutningsgengisvisitala

Heimild: Hagstofa Íslands, Seðlabanki Íslands. Verð á innfluttum vörum án áfengis og tóbaksverðs í vísitölu neysluverðs. Visitala með meðaltal tímabilsins sem myndin sýnir sem grunnildi. Vöruskiptavegin innflutningsgengisvisitala, meðaltal mánaðar, mars 1997 = 100.

Mynd 4. Verðbólga á Íslandi og í viðskiptalöndunum

Heimild: Hagstofa Íslands, Eurostat. Verðbólga á Íslandi og á EES-svæðinu miðað við 12 mánaða breytingu samræmdrar vísitölu neysluverðs (HICP). Verðbólga í viðskiptalöndunum er miðuð við 12 mánaða breytingu vísitölu neysluverðs í Bandaríkjunum, Japan og Sviss en 12 mánaða breytingu í samræmdrar vísitölu neysluverðs í öðrum viðskiptalöndum.

Mynd 5. Verð matvöru, dagvöru og bensíns

Heimild: Hagstofa Íslands, Seðlabanki Íslands. Sýndar eru 12 mánaða %-breytingar í verðvísitölum þriggja undirflokka neysluverðsvisitölu, matvöru, dagvöru og bensíns.

Mynd 6. Verðbólguvæntingar

Heimild: Seðlabanki Íslands. Mælikvarðar á verðbólguvæntingar eru annars vegar verðbólguvæntingar almennings og fyrirtækja og hins vegar verðbólguálag ríkisskuldabréfa. Væntingar eru skv. könnunum sem Gallup gerir fyrir Seðlabankann. Á árunum 2000-2002 sá IBM (áður PriceWaterHouseCoopers) um kannanirnar á verðbólguvæntingum almennings. Spurt er hver verðbólgan muni verða næstu 12 mánuði. Verðbólguálag ríkisskuldabréfa er mismunur ávöxtunar ríkisbréfa til um 4 ára (RIKB 07 0209) og spariskírteinaflokks sem er svipaðar tímallengdar (RIKS 05 0410.) Tölur eru í mánaðarlok tímabilið janúar 2000 - desember 2002 og daglegar frá 1. janúar 2003.

Mynd 7. Ársfjórðungslegar þjóðhagsstærðir

Heimild: Hagstofa Íslands. Magnbreyting einkaneyslu, útflutnings, þjóðarútgjalda og vergrar landsframleiðslu frá sama fjórðungi á fyrra ári.

Mynd 8. Velta samkvæmt virðisaukaskattskýrslum

Heimildir: Hagstofa Íslands, Seðlabanki Íslands. Sýndar eru tölur um heildarveltu og veltu innanlandsgreina. Tölur eru staðvartar með vísitölu neysluverðs án bensíns og húsnæðis og eru einnig sýndar árstíðarleiddar.

Mynd 9. Dagvöruvelta

Heimild: Samtök verslunar og þjónustu (SVÞ). Visitala veltu dagvöru í smásölu. Staðvart með verðvísitölu dagvöru í neysluverðsvisitölunni. Nóvember 2001=100. Visitalan er reiknuð af IMG skv. upplýsingum sem berast beint frá fyrirtækjum og er miðað við að a.m.k. 80% fyrirtækja í greininni skili upplýsingum.

Mynd 10. Greiðslukortavelta

Heimild: Seðlabanki Íslands. Velta greiðslukorta (samanlögð velta debetkorta og kreditkorta) innanlands og erlendis. Staðvart er með vísitölu neysluverðs (velta innanlands) og meðalgengisvisitölu (velta erlendis). Sýnd er breyting veltu frá fyrra ári í %, annars vegar í einum mánuði og hins vegar á tímabilinu frá ársbyrjun til loka hvers mánaðar.

Mynd 11. Velta og afkoma skráðra atvinnufyrirtækja

Heimild: Seðlabanki Íslands. Sýnd er raunveltuaukning og eftirfarandi hlutföll af veltu: hagnaður fyrir afskriftir og fjármagnsliði, hagnaður eftir skatta og fjármagnsliði. Úrtak er parað við fyrra ár og notaðar fyrirliggjandi upplýsingar hverju sinni.

Mynd 12. Sementssala og nýskráningar bifreiða

Heimildir: Sementsverksmiðjan hf., Aalborg Portland Ísland hf. og Bílgreinasambandið. Sementssala tveggja aðila, Sementsverksmiðjunnar hf. og Portland Cement. Hinn síðarnefndi hóf sölu sements hér á landi á árinu 2000. Bæði nýjar og notaðar nýskráðar bifreiðir, allir flokkar (fólks-, hópferða-, vöru- og sendibifreiðir).

Mynd 13. Samningsverð í útboðum og hlutfall samningsverðs og kostnaðaráætlana

Heimildir: Framkvæmdasýsla ríkisins, Innkaupastofnun Reykjavíkur og Vegagerð ríkisins. Miðað er við ársfjórðungslegt, vegið meðaltal samninga. Sýnd er fjárhæð samninga og hlutfall samningsverðs og kostnaðaráætlana.

Mynd 14. Væntingavísitölur Gallup

Heimild: Gallup. Væntingavísitala Gallup ásamt vísitölum um mat á núverandi ástandi og væntingar til 6 mánaða.

Mynd 15. Vöruskiptajöfnuður sem hlutfall af vöruútflutningi

Heimild: Hagstofa Íslands. Hreyfanlegt 12 mánaða hlutfall.

Mynd 16. Vöruinnflutningur og vöruútflutningur

Heimild: Hagstofa Íslands. Innflutningur eða útflutningur síðustu 12 mánaða sem hlutfall af 12 mánuðum þar á undan.

Mynd 17. Vöruútflutningur eftir vöruflokkum

Heimildir: Hagstofa Íslands, Seðlabanki Íslands. Sýnt er útflutningsverðmæti 3 flokka útflutningsvara (sjávarafurðir, ál og kísiljárn og iðnaðarvörur), reiknað á föstu gengi. Vísitala, janúar 2000=100.

Mynd 18.. Vöruútflutningur

Heimildir: Hagstofa Íslands, Seðlabanki Íslands. Verðmæti vöruútflutnings, reiknað á föstu gengi m.v. útflutningsvegna meðalgengisvísitölu. Sýnt er 3 mánaða hreyfanlegt meðaltal, fyrir heildarvöruútflutning og vöruútflutning að undanskildum skipum og flugvélum.

Mynd 19. Árstíðarleiddréttur vöruinnflutningur

Heimild: Hagstofa Íslands, Seðlabanki Íslands. Hreyfanlegt 3 mánaða meðaltal vöruinnflutnings er árstíðarleiddrétt. Sett á fast verð og gengi með vísitölu erlends verðlags og meðalgengisvísitölu m.v. innflutning. Vísitala erlends verðlags er fengin með því að veða saman með gengisvoginni vísitölur verðlags í helstu viðskiptalöndum.

Mynd 20. Verð- og magnþróun í vöruviðskiptum

Heimild: Hagstofa Íslands. Verð og magnþróun innflutnings og útflutnings. Almennur innflutningur jafngildir heildarvöruinnflutningi að frátöldum skipum flugvélum og ýmsum vörum (afgangslíður). Almennur útflutningur jafngildir heildarvöruútflutningi að frádregnum skipum, flugvélum og ýmsum vörum (afgangslíður).

Mynd 21. Þjónustujöfnuður

Heimild: Seðlabanki Íslands. Sýnd er breyting verðmætis útfluttrar og innfluttrar þjónustu frá sama fjórðungi fyrra árs, reiknað á föstu gengi.

Mynd 22. Undirþættir viðskiptajafnaðar

Heimild: Seðlabanki Íslands. Viðskiptajöfnuður í hverjum ársfjórðungi í ma.kr., skipt eftir helstu undirþáttum (vöruskiptajöfnuður, þjónustujöfnuður og þáttatekujöfnuður.) Rekstrarframlög eru talin með þáttatekjum.

Mynd 23. Mánaðarlegar aflatölur

Heimild: Hagstofan. Mánaðarlegt aflamagn (í tonnum) botnfisks, uppsjávarfisks og annarra tegunda.

Mynd 24. Afli og útflutningsverðmæti sjávarafurða

Heimild: Hagstofan. Afli íslenskra skipa á heimamiðum og fjarimiðum. Sýnt er aflamagn eftir helstu flokkum, uppsafnað frá ársbyrjun til loka næstliðins mánaðar. Verðmæti útfluttra sjávarafurða eru f.o.b.-tölur á nafnvirði, frá áramótum, en ná oftast mánuði styttra fram en aflamagnið.

Mynd 25. Verð á sjávarafurðum og áli

Heimild: Hagstofa Íslands og London Metal Exchange (LME). Verð sjávarafurða mælt í íslenskum krónum er reiknað á Hagstofu Íslands. Það er umreiknað yfir í erlendan gjaldmiðil með því að deila með vöruskiptavog m.v. útflutning. Verð áls frá LME. Sýnd eru mánaðarleg meðaltöl og auk þess nýjasta álverð. Ekki er árstíðarleiddrétt.

Mynd 26. Oliu- og bensínverð

Heimild: Bloomberg. Hráolia, bensín og IPE, framvirkt verð. Sýnd eru mánaðarleg meðaltöl, seinustu dagverð og framvirkt verð næstu fjögurra ársfjórðunga.

Mynd 27. Hrávöruverð á heimsmarkaði

Heimild: EcoWin/IMF. Mánaðarlegar tölur. Hrávöruverð án eldsneytis, verð á grunnmálum og verðlag matvæla.

Mynd 28. Ársfjórðungslegt raungengi

Heimild: Seðlabanki Íslands. Ársfjórðungslegar tölur. Raungengi miðað við hlutfallslegt neysluverð annars vegar og hlutfallsleg laun hins vegar.

Mynd 29. Atvinnuleysi

Heimild: Vinnumálastofnun, Seðlabanki Íslands. Mánaðarlegar tölur. Skráð atvinnuleysi sem hlutfall af mannafla, mælt og árstíðarleiddrétt. Skráð atvinnuleysi er meðalfjöldi einstaklinga sem skráðir eru á atvinnumiðlunum á öllu landinu, sem hlutfall af áætluðum mannafla á vinnumarkaði í hverjum mánuði.

Mynd 30. Atvinnuleyfi og störf í boði

Heimild: Vinnuálastofnun. 3ja mánaða hreyfanleg meðaltöl. Heildarfjöldi útgefna atvinnuleyfa er sýndur og einnig fjöldi nýrra leyfa (og leyfa vegna nýs vinnustaðar). Framboð á lausum störfum hjá vinnumiðlunum í lok hvers mánaðar.

Mynd 31. Fjöldi starfandi

Heimildir: Hagstofa Íslands, Seðlabanki Íslands. Frá 2003 er byggt á upplýsingum úr ársfjórðungslegri vinnumarkaðsrannsókn Hagstofu. Fram til ársins 2003 var byggt á upplýsingum úr staðgreiðslugögnum. Niðurstöður frá og með janúar 2003 eru því ekki fyllilega sambærilegar við fyrri niðurstöður.

Mynd 32. Vinnuálag og meðalvinnutími á viku

Heimild: Hagstofa Íslands. Byggt er á upplýsingum úr vinnumarkaðsrannsókn Hagstofu. Fram til ársins 2003 náði vinnumarkaðsrannsóknin einungis til sinnar hvorrar vikunnar í apríl og nóvember en frá og með janúar 2003 er rannsóknin samfelld, hverju ársfjórðungsúrtaki skipt jafnt á 13 vikur og niðurstöður birtar ársfjórðungslega. Niðurstöður frá og með janúar 2003 eru því ekki fyllilega sambærilegar við fyrri niðurstöður.

Mynd 33. Atvinnuleysi skv. könnun Hagstofu

Heimild: Hagstofa Íslands. Byggt er á upplýsingum úr vinnumarkaðsrannsókn Hagstofu. Fram til ársins 2003 náði vinnumarkaðsrannsóknin einungis til sinnar hvorrar vikunnar í apríl og nóvember en frá og með janúar 2003 er rannsóknin samfelld, hverju ársfjórðungsúrtaki skipt jafnt á 13 vikur og niðurstöður birtar ársfjórðungslega. Niðurstöður frá og með janúar 2003 eru því ekki fyllilega sambærilegar við fyrri niðurstöður.

Mynd 34. Launavísitala og kaupmáttur launa

Heimild: Hagstofa Íslands. 12 mánaða breyting launavísitölnunnar, tímabil miðast við útreikningstíma. Kaupmáttur sem launavísitala staðvirk með vísitölu neysluverðs.

Mynd 35. Laun á almennum markaði, hjá opinberum starfsmönnum og launaskrið

Heimild: Hagstofa Íslands, Seðlabanki Íslands. Ársfjórðungslegar tölur. Laun á almennum markaði og laun hjá opinberum starfsmönnum og bankamönnum eru undirlíðir launavísitölnunnar. Tímabil miðast við útreikningstíma vísitölnunnar. Launaskrið er hækkun launa á almennum markaði samkvæmt launavísitölu umfram mat hagfræðisviðs á hækkun vegna kjarasamninga. Myndin sýnir launaskrið yfir sl. 4 ársfjórðunga.

Mynd 36. Tekjuafgangur og hrein lánsfjárförf ríkissjóð

Heimild: Ríkisbókhald, Seðlabanki Íslands. Tekjuafgangur frá ársbyrjun til loka hvers mánaðar, sýndur sem hlutfall af tekjum. Lánsfjárförf frá ársbyrjun sem hlutfall af tekjum. Lánsfjárförf er halli ríkissjóðs að viðbættum löngum og stuttum útlánnum umfram heimtar afborganir og eignasölu. Jákvæð lánsfjárförf merkir halla og neikvæð lánsfjárförf merkir lánsfjárafang.

Mynd 37. Tekjur og gjöld ríkissjóðs

Heimild: Ríkisbókhald, Seðlabanki Íslands. Sýnd er hlutfallsleg breyting tekna og gjalda ríkissjóðs á milli ára, miðað við uppsafnaðar tölur frá ársbyrjun til loka hvers mánaðar. Óreglulegum liðum er sleppt til að gera tölur samanburðarhæfar milli ára.

Mynd 38. Þróun skatttekna

Heimild: Ríkisbókhald, Seðlabanki Íslands. 12 mánaða raunbreyting milli 4ra mánaða hlaupandi meðaltala. Þrír flokkar skatttekna; staðgreiðsla og tryggingagjald, virðisaukaskattur og gjöld tengd innflutningi og áfengi.

Mynd 39. Þróun ríkisútgjalda

Heimild: Ríkisbókhald, Seðlabanki Íslands. 12 mánaða raunbreyting milli 4ra mánaða hlaupandi meðaltala. Þrír flokkar útgjalda ríkis; almenn mál og löggæsla; félags-, heilbrigðis- og menntamál; atvinnumál.

Mynd 40. Hlutfjárfarmarkaður: Mánaðarleg velta og dagleg verðþróun

Heimild: Kauphöll Íslands. Sýnd er mánaðarleg heildarvelta skráðra hlutabréfa (á þingi og utan þings) og dagleg gildi úrvals vísitölu og þingvísitölu aðallista. Nýjasta talan um veltu er velta yfirstandandi mánaðar fram að útgáfu Hagvísu.

Mynd 41. Fasteignaverð: íbúðaverð á höfuðborgarsvæði

Heimild: Fasteignamat ríkisins og Hagstofa Íslands. Núvirt fermetraverð í fjölbýli og sérþýli á höfuðborgarsvæðinu. Sýnd er vísitala raunverðs og 12 mánaða breyting nafnverðs. Mánaðargildin eru hreyfanleg þriggja mánaða meðaltöl. Nýjustu tölur eru bráðabirgðatölur byggðar á verðþróun íbúða í fjölbýli eingöngu á höfuðborgarsvæði.

Mynd 42. Raunverð atvinnuhúsnæðis á höfuðborgarsvæði

Heimildir: Fasteignamat ríkisins, Seðlabanki Íslands. Ársfjórðungstölur. Vegið meðaltal iðnaðar, verslunar og skrifstofuhúsnæðis, 1995=100. Sýnt er bæði einfalt meðaltal samninga og vegið eftir stærð húsnæðis.

Mynd 43. Íbúðalánasjóður: afgreidd húsbref og afgreiddar umsóknir vegna nýbygginga og endurbóta

Heimild: Íbúðalánasjóður og Fasteignamat ríkisins. 3ja mánaða hreyfanleg meðaltöl. Tölur íbúðalánasjóðs um afgreidd húsbref á nafnverði og markaðsvirði í hverjum mánuði eru staðvirkar með vísitölu fermetraverðs íbúðarhúsnæðis á höfuðborgarsvæðinu. Fjöldi afgreiddra húsbrefalána til nýbygginga einstaklinga og byggingaraðila og til endurbóta.

Mynd 44. Verð veiðiheimilda í þorski

Heimild: LÍÚ og Kvótáþing. Sýnt er meðalverð hvers mánaðar á aflahlutdeild (varanlegur kvóti) og aflamarki (leigukvóti eða skammtímakvóti) í þorski.

Mynd 45 Útlánaaukning lánakerfisins

Heimild: Seðlabanki Íslands. Breyting frá sama ársfjórðungi síðasta árs. Útlán til heimila, fyrirtækja og útlán alls.

Mynd 46. M3 og innlend útlán innlánsstofnana

Heimild: Seðlabanki Íslands. 12 mánaða %-breytingar á mánaðarlokatölum. Breyting útlána er með FBA hf. frá og með mars 1999 og með Kaupþingi banka hf. frá janúar 2002. Útlánaþróun er einnig sýnd leiðrétt fyrir áætluðum áhrifum verðlags- og gengisbreytinga á stofn verðtryggðra og gengistryggðra lána.

Mynd 47. Raungildi M3 og innlendra útlána innlánsstofnana

Heimild: Seðlabanki Íslands. Staða í lok hvers mánaðar er færð til fasts verðs með neysluverðsvísitölu. M3 er árstíðarleiðrétt. Í mars 1998 bætast útlán FBA hf. við vísitölu útlána og Kaupþing banki hf. í janúar 2002. Janúar 2000=100.

Mynd 48. Grunnfé og endurhverf viðskipti við Seðlabankann

Heimild: Seðlabanki Íslands. Grunnfé Seðlabankans og staða endurhverfra viðskipta lánastofnana við Seðlabankann. Sýnd er 12 mánaða breyting 3 mánaða meðaltala.

Mynd 49. Stýrivextir Seðlabanka Íslands og vextir á peningamarkaði

Heimild: Seðlabanki Íslands. Daglegar tölur um ávöxtun í endurhverfum verðbréfasamningum Seðlabankans við lánastofnanir og ávöxtun á peningamarkaði á skuldbindingum til 1 dags og 3 mánaða.

Mynd 50. Skammtíma vextir og vaxtamunur við útlönd

Heimild: Seðlabanki Íslands. Munur 3 mánaða ríkisvixlavaxta á Íslandi og í viðskiptalöndunum. Skammtímaraunvextir eru reiknaðir sem vextir í endurhverfum verðbréfakaupum Seðlabankans leiðréttir fyrir verðbólguálagi ríkisbréfa. Verðbólguálagið er munur á ávöxtunarkröfu óverðtryggðra ríkisbréfa og verðtryggðra spariskírteina. Frá og með júlí 2002 er miðað við flokkana RIKB 07 0209 og RIKS 05 0410. Fram að því var miðað við flokkana RIKB 03 1010 og RIKS 03 0210. Vikulegar tölur.

Mynd 51. Ávöxtunarkrafa óverðtryggðra skuldabréfa

Heimild: Seðlabanki Íslands. Ávöxtun ríkisbréfa miðað við hagstæðasta kauptilboð í flokkana RIKB 03 1010, RIKB 07 0209 og RIKB 13 0517.

Mynd 52. Tímaróf óverðtryggðra vaxta

Heimild: Seðlabanki Íslands. Myndin vinstra megin sýnir REIBOR-vexti á lánunum til mislangs tíma. Myndin hægra megin sýnir vexti í kauptilboðum á ríkisvixlum og ríkisbréfum.

Mynd 53. Ávöxtunarkrafa verðtryggðra langtímaskuldabréfa

Heimild: Seðlabanki Íslands. Ávöxtun miðað við hagstæðasta kauptilboð viðskiptavaka í 15 ára spariskírteini og húsbref. Sýndir eru flokkarnir RS15 1001 og IBH26 0315.

Mynd 54. Meðalvextir óverðtryggðra útlána banka og sparisjóða, ávöxtun ríkisbréfa og stýrivextir

Heimild: Seðlabanki Íslands. Meðalvextir og meðalkjörvextir á óverðtryggðum skuldabréfalánunum banka og sparisjóða, ávöxtunarkrafa ríkisbréfa til um 4 ára (flokkur RIKB 07 0209) og vextir í endurhverfum verðbréfakaupum Seðlabankans.

Mynd 55. Meðalvextir verðtryggðra útlána banka og sparisjóða og ávöxtun spariskírteina

Heimild: Seðlabanki Íslands. Meðalvextir og meðalkjörvextir á verðtryggðum skuldabréfalánunum banka og sparisjóða og ávöxtunarkrafa húsbrefa (flokkur IBH 26 0315) og spariskírteina (flokkur RIKS 05 0410).

Mynd 56. Mismunur meðalkjörvaxta og stýrivaxta, mismunur útlánsvaxta banka og ávöxtunar spariskírteina

Heimild: Seðlabanki Íslands. Mismunur óverðtryggðra meðalútlánsvaxta banka og sparisjóða og ávöxtunarkröfu spariskírteina til um 2 ára (flokkur flokkur RIKS 05 0410) (þessar raðir eru sýndar í mynd 54). Mismunur óverðtryggðra meðalkjörvaxta banka og sparisjóða og vaxta í endurhverfum verðbréfakaupum Seðlabankans.

Mynd 57. Út- og innlánsvextir banka og sparisjóða (verðtryggð kjör)

Heimild: Seðlabanki Íslands. Vegið meðaltal meðalvaxta óverðtryggðra skuldabréfalána og vegið meðaltal innlánsvaxta á verðtryggðum reikningum bundnum í 60 mánuði hjá bönkum og sparisjóðum.

Mynd 58. Gengisþróun krónunnar

Heimild: Seðlabanki Íslands. Raungengi, mánaðarlegar tölur miðað við hlutfallslegt neysluverð. Gengisskráningarvísitala íslensku krónunnar, mánaðarleg meðaltöl. Nýjasta gildi gengisskráningarvísitölu er meðaltal þeirra daga sem liðnir eru í mánuðinum fram að útgáfu Hagvísu.

Mynd 59. Verðlagsþróun erlendis

Heimild: EcoWin. Mánaðarlegar 12 mánaða breyting neysluverðs í Bandaríkjunum, á evrusvæðinu, í Bretlandi og Japan.

Mynd 60. Atvinnuleysisþróun erlendis

Heimild: EcoWin. Mánaðarlegar tölur. Árstíðarleiddrétt atvinnuleysi (fjöldi atvinnulausra sem hlutfall af mannafla) í Bandaríkjunum, á evrusvæðinu, í Bretlandi og Japan.

Mynd 61. Iðnaðarframleiðsla erlendis

Heimild: EcoWin. Mánaðarlegar tölur. Árstíðarleiddrétt iðnaðarframleiðsla sem vísitala (2000=100) í Bandaríkjunum, á evrusvæðinu, í Bretlandi og Japan.

Mynd 62. Hagvöxtur erlendis

Heimild: EcoWin. Ársfjórðungslegar tölur. Magnbreyting vergrar landsframleiðslu frá sama fjórðung á fyrra ári í Bandaríkjunum, á evrusvæðinu, í Bretlandi og Japan.

Mynd 63. Vöxtur breiðs peningamagns erlendis

Heimild: EcoWin. Mánaðarlegar tölur. Peningamagn skilgreint sem M3 eða því sem næst.

Mynd 64. Útlánavöxtur innlánsstofnana erlendis

Heimild: EcoWin. Mánaðarlegar tölur. Útlán án markaðsverðbréfa. Tölur fyrir Bretland eru aðeins útlán til einkageira.

Mynd 65. Hlutabréfaverð erlendis

Heimild: EcoWin. Daglegar tölur. Sýndar eru breiðar hlutabréfavísitölur; S&P 500 í Bandaríkjunum, EURO STOXX Index á evrusvæðinu, FTSE 350 í Bretlandi og Nikkei 225 í Japan. Vísitölurnar eru allar settar á 100 í ársbyrjun 2000.

Mynd 66. Stýrivextir seðlabanka erlendis

Heimild: EcoWin. Daglegar tölur um stýrivextir Seðlabanka í Bandaríkjunum, á evrusvæðinu og í Bretlandi.

Mynd 67. Vextir á peningamarkaði erlendis

Heimildir: EcoWin. Daglegar tölur um vexti á peningamarkaði til 3 mánaða í Bandaríkjunum, á evrusvæðinu og í Bretlandi.

Mynd 68. Vextir 10 ára ríkisskuldabréfa erlendis

Heimild: EcoWin. Daglegar tölur. Vextir 10 ára ríkisskuldabréfa í Bandaríkjunum, á evrusvæðinu, í Japan og Bretlandi.

Mynd 69. Gengi evru gagnvart jeni, Bandaríkjadal og bresku pundi

Heimild: Seðlabanki Íslands. Daglegar vísitölur. Krossgengi m.v. íslenska krónu. Vísitölurnar eru settar á 100 31. desember 1999.

Mynd 70. Hagvaxtarspár fyrir Bandaríkin og ESB

Heimild: Concensus Forecasts. Spá um árlegan raunvöxt vergrar landsframleiðslu í Bandaríkjunum og í Evrópusambandinu. Byggt á mánaðarlegum spám 240 stofnana víðsvegar um heim sem vegnar eru saman. Sýndar eru spár fyrir næstliðið ár, yfirstandandi ár og næsta ár, og er einn ferill fyrir hvert ár.

Mynd 71. Hagvaxtarspár fyrir öll lönd (meðaltal)

Heimild: Concensus Forecasts. Spá um árlegan raunvöxt vergrar landsframleiðslu að meðaltali í þeim löndum sem Concensus Forecasts birtir spár fyrir. Byggt á mánaðarlegum spám 240 stofnana víðsvegar um heim sem vegnar eru saman. Sýndar eru spár fyrir næstliðið ár, yfirstandandi ár og næsta ár, og er einn ferill fyrir hvert ár.

Mynd 72. Leiðandi hagvísar (Leading Indicators) OECD

Heimild: EcoWin, OECD. 6 mánaða breyting á ársvarða. OECD, Bandaríkin, evrusvæðið, Bretland og Japan. Leiðandi hagvísar OECD eru samsettir og byggjast á breiðu safni annarra hagvísa.